2016/2017

Hans Stapersma

Gisteren was ik op de SOVON Landelijke Dag met zo'n 2000 bezoekers en circa 90 stands van vele organisaties die de natuur een warm hart toedragen. Vorig week ook de 9e Noord-Hollandse Natuurdag met zo'n 400 belangstellenden. Hartverwarmende aantallen en tevens de verheugende constatering dat er – naast de vele natuurliefhebbers met al enige jaren op de teller – ook veel jongeren aanwezig waren ! Zulke aantallen geven aan zeer velen de natuur in ons land zo belangrijk vinden dat ze er vaak geheel vrijwillig en belangeloos heel veel tijd en energie insteken. Belangrijk is ook dat zo veel individuele burgers georganiseerd zijn in verenigingen met een gezamenlijk natuur-gericht doel en dat er overkoepelende organisaties zijn die structuur geven aan onderzoek en tellingen. Dat is belangrijk om samen sterk te staan voor de natuur, om naar buiten te kunnen treden en te kunnen overtuigen naar de samenleving toe. Om dingen bij te kunnen sturen als het moet en om de maatschappij de waarde te kunnen laten zien van gebieden die anderen voor ander gebruik op het oog hebben. Ook velen in onze Vogelwerkgroep waren in 2016 weer heel actief met een diversiteit aan dingen. Een Grote Zilverreiger werkgroep werd geboren, het doden van meeuwen bij Tata Steel werd gestopt, er zit eindelijk een beetje schot in het verkrijgen van weidevogelcompensatie voor het aanleggeen van het fietspad Castricum-Akersloot, er waren vele mooie excursies en zo mogelijk nog mooiere lezingen die redelijk tot goed bezocht werden, onze website werd vernieuwd en draait goed, de werkgroep verjonging is zeer actief en loopt uitstekend met een stevige vaste groep deelnemers aan excursies en activiteiten, een aantal vacatures in de Vogelwerkgroep kon zonder al te veel moeite worden weer worden opgevuld, velen deden mee aan onderzoek, tellingen en inventarisaties van alle vogelsoorten of specifieke soortgroepen, en we hebben een voortvarende start gemaakt met de voorbereidingen voor de viering van ons 60-jarig jubileum. Vooruit kijkend dan zie ik de wens en de noodzaak om als Vogelwerkgroep meer actief naar buiten te treden, meer zichtbaar te zijn met alle kennis en energie die we inzetten bij het zelf genieten van vogels en natuur, en meer en constructief te interacteren met andere groepen in de samenleving. Onze jubileumviering bijvoorbeeld zal daaraan ook vorm proberen te geven. Kortom, veel te doen ook in 2017 ! Het Bestuur wenst u een gelukkig, voorspoedig en vogelrijk nieuwjaar !

Vinkenbaanverslag 2015

Richard Reijnders

Januari

Een hele magere maand, opnieuw zonder echt winterweer. Er werden nauwelijks vangpogingen gedaan. Wel mooie vangst van een Houtsnip en toch nog 89 Kramsvogels. Dus kon slechter.

Februari

Eerste helft van de maand geen noemenswaardige vangsten. Wel zat er een (ongeringde) Klapekster in het vanggebied. Op de 17e toch weer Luc die zijn slag sloeg. Hele bijzondere en mooie vangst van 7 Bonte Strandlopers. Hoe krijgt ie het toch iedere keer weer voor elkaar. Zal waarschijnlijk wel iets met inzicht te maken hebben. Rest van de maand weer andere ringers op het touw en geen vangsten van enige betekenis meer.

Maart

In maart werd er al wat regelmatiger gevangen, maar toch allemaal nog heel magertjes. Nog wat Bonte Strandlopers werden gevangen en verder o.a. een Tureluur en een Boomleeuwerik.

April

Eerste helft van april ook ronduit apekool. Wel leuk was de vangst van een Goudhaan met Londen-ring. Tweede helft van de maand begon het er een beetje op te lijken, o.a. met mooie vangst van 3 Kleine Plevieren op de 16e. En op de 23e een Groenpootruiter en 2 Beflijsters. Op de 24e een Zwartkop met Londen-ring, en op de 28e de eerste Rosse Grutto. Voorbode van een uitermate mager jaar voor Rosse Grutto's.

Mei

Op 2 mei hele knappe vangst van Jan en mijzelf van een Zwarte Ruiter. Prachtig beest.. Op de 3e een tweede Rosse Grutto en verder een Groenpootruiter en een Oeverloper. Een mooie man Beflijster ontsnapte uit het net door de schuld van Jennifer Vreugdenhil. Op de 5e maar één vogeltje. Gelukkig was het wel een Groenlandse Tapuit. Het weer zat ons ook niet mee, hoor: vrijwel iedere dag windkracht zeven of meer. Op de 7e dan weer wel een geheel onverwachte en erg leuke vangst van een Huiszwaluw. Ook op die dag toch nog één Rosse Grutto.. Op de 8e voor Walter en mij dan eindelijk een dag met wat aantallen. Maar liefst 56 vogels, w.o. 2 Kwartels, een Putter en 13 Braamsluipers. Voor voorjaarsbegrippen in het geheel niet slecht. Op de 10e 2 Zilverplevieren. De

enige voor dit jaar. Verder nog een eigen terugvangst van een Pimpelmees uit 2009. Best bijzonder als je bedenkt dat Pimpelmezen gemiddeld zo'n 30 seconden oud worden. Op de 11e nog aardige vangsten met o.a. 4 Kwartels en een Grauwe Vliegenvanger. De 14e was ook nog leuk omdat mijn vrouw en mijn zoon toen langskwamen, en de laatste (ondanks hele magere vangsten) de tijd van zijn leven had. Verder geen vangsten van betekenis meer..

Juni

Eerste vangdag van juni (op de 4e) meteen een hele leuke. Jan ving de enige Gierzwaluw van dit jaar, en als klap op de vuurpijl een fantastisch mooie volwassen Sperwergrasmus. Eerste voorjaarsvangst ooit van deze soort (!). Dag daarop weer niet verkeerd. Naast 3 Kwartels werd er o.a. een Roodmus uit de netten gepeuterd. Blijft toch altijd een spectaculaire soort. Vooral als je bedenkt dat zo goed als de gehele wereldpopulatie van deze soort in India overwintert. En dat hangt dan gewoon bij ons in een netje. Door Walter uit het net gehaald. De rest van de maand toch magertjes, nog een Kuifmees op de 24e en 5 Kleine Plevieren op de 29e en 30e. Opvallend weinig Witgatten (9)..

Juli

De 1e van de maand meteen al een hele mooie. Witgatten lieten zich nu plots wel verschalken. Maar liefst 14 wisten Walter en ik van een ring te voorzien. Verder deze dag een Kwartel met Belgische ring (altijd leuk natuurlijk) en o.a. 2 Groenpootruiters. De 2e echt een dag die je normaal alleen in films ziet. En wordt bezongen in het mooiste lied. Het begon al eerste rondje met een Snor (!). Een jonge vogel nog, maar wel al helemaal doorgeruid en met trekvet al zelfs. Wij hadden nooit gedacht dat deze jongens (geen enkele zangvogel trouwens) zo vroeg al op trek gingen. Vrij historische vangst dus. Ook steltlopers lieten zich aardig vangen, met o.a. Kievit, Groenpootruiter en 6 Witgatjes op de lijst. Monstervangst moest nog komen echter. Toen ik terugkwam van de derde ronde langs de mistnetten bleek dat Jan en Walter een wel heel bijzondere vangst hadden gedaan. Een heuse Kortteenleeuwerik. Onze tweede Kortteenleeuwerik ooit (eerste was in oktober '78), en eerste geval ooit in Nederland in de maand juli. Daar kun je weken op teren op zo'n vangst. Maar het was nog niet over. Als allerlaatste vogel vingen wij ook nog een Visdief. Eveneens onze tweede ooit. Vrij fantastische kroon op een (wat al was) hele fantastische vangdag.

Appelvink Foto: Richard Reijnders

Er bleven aardig steltlopers gevangen worden, met als mooiste wel onze eerste echte zomerwulp ooit. Wat een beauty. En dan zie je ineens dat die toch ook wel een soort van zomerkleed hebben. Op de 7e weer een hele fantastische vangdag. Zo'n dag waarvan je achteraf denkt: ik heb er alles (maar dan ook echt alles) uitgehaald wat er in zat. Met als resultaat 66 vogels, verdeeld over maar liefst 26 soorten. En hele mooie krenten: Kleine Plevier, Bosruiter, IJsvogel, Spotvogel, en last but not least een fantastische volwassen vrouw Appelvink. Die laatste lijkt trouwens na een

hele snelle opmars hier in de regio afgelopen jaren nu toch weer behoorlijk in aantal af te nemen. Blijft toch echt wel een hele mystieke soort..

Kortteenleeuwerik Foto: Richard Reijnders

Wulp Foto: Richard Reijnders

Op de 11e opnieuw een hele mooie vangdag, met o.a. Tureluur, 11 Witgatjes, Grote Gele Kwikstaart en een tweede Snor (opnieuw met trekvet). Grote Gele Kwikstaarten broeden in het geheel niet bij ons in de buurt en trek komt normaliter pas op gang vanaf september. Begint er steeds meer op te lijken dat de nog juveniele exemplaren doen aan een wel heel extreme vorm van dispersie. Worden veel als nestjongen geringd, dus wachten is eigenlijk op een geringde een keer zo midden in de zomer. Duitsland, België, Denemarken? Heel spannend en interessant en zo.. Op de 17e een heel bijzondere vangst van een Indische Gans; onze eerste nieuwe baansoort dit jaar, en heel mooi op de plaat gezet door Henk.

Indische Gans Henk Levering

Daarna ging juli als een kaarsje uit eigenlijk een beetje, met wel nog op de 24e een Koekoek en op de 26e twee Buidelmezen.

Augustus

Op de 1e voor Arnold, Piet en Tim meteen al een hele mooie vangdag. Maar liefst 142 vogels, w.o. 6 Bosruiters en een Snor. Ook de daaropvolgende dagen goede vangsten, w.o. eerste Waterrietzanger op de 3e. Blijven toch echte beauty's. En op de 6e en 7e opnieuw een Waterrietzanger. En dat was het dan weer voor dit jaar. Blijft toch wel een hele rare soort. Op de 9e zomaar weer 5 Bosruiters en ook een Sperwer. De laatste was de eerste roofvogel die wij weer eens vingen sinds oktober 2012. Echt bizar gewoon (en ook geen uilen). De 13e de eerste Sperwergrasmus (van het najaar). Altijd leuk. Op de 15e weer een heel bijzondere vangst: een Krombekstrandloper. Pas onze tweede ooit (eerste in 2014). Verder deze dag o.a. 2 Gele Kwikstaarten en 4 Paapjes. De 16e met eigenlijk heel mager weer toch weer hele leuke vangsten. Allereerst haalde Leo een Havik uit het net die een Sperwer had gegrepen. De Sperwer was al dood helaas. Maar allebei waren ze reeds geringd, dus toch 2 mooie terugmeldingen. En vervolgens nog op het nieuwe geluid dat Jan en ik hadden gemaakt een fantastische Kanoetstrandloper. Ook door Leo gevangen overigens. Blijkt dan toch weer gewoon dat je ook met heel marginaal heel heel erg leuk kan vangen. Petje af.. Op de 19e de eerste Draaihals voor het najaar en 's avonds leuke zwaluwenvangst (3 Huisies en 25 Boeries) door ondergetekende. Op de 20e ging het helemaal los. Begon al met voor het eerst sinds tijden weer eens 2 Porseleinhoentjes. Een eerstejaars en een hele mooie adult. Maar dat was eigenlijk nog maar een pril begin. Maar liefst 175 vogels werden gevangen, w.o. Draaihals, Snor en Noordse Nachtegaal. Vooral die laatste natuurlijk een hele zeldzame vangst en netjes eruit gehaald door Tim. Maar meest spectaculaire vangst was misschien wel die van 28 Gele Kwikstaarten. Bij lange na nooit zo veel gevangen op een dag, en ook nooit voor mogelijk gehouden dat dat kon. Zo blijven de inzichten en ontwikkelingen groeien. En dat lijkt dus (wat je op een gegeven moment eigenlijk niet meer zou verwachten) gewoon door te gaan. Heel gaaf.. Dagen daarna steeds mooie aantallen, maar geen echt bijzondere dingen. Maar op de 23e was het weer helemaal raak. Het begon als een ietwat teleurstellende dag, maar dat werd helemaal goed gemaakt toen Jan terugkwam van de derde ronde. 'Richard, ik heb een kleine spot!'. En dat bleek maar al te waar. Wat een fantastisch beestje. In 2012 hadden wij er ook al 2 gevangen (eindelijk), maar deze was nog een heel stuk kleiner zelfs. Mogelijk waren die van 2012 mannetjes en was dit een vrouwtje. In ieder geval was dit een onnoemelijk klein beestje, beduidend kleiner nog zelfs dan een Fitis of

Tjiftjaf. Ontzettend gaaf, en ook nog eens een onnoemelijke zeldzaamheid natuurlijk. Rest van de maand niets echt bijzonders meer.

September

Eerste helft van de maand extreem slecht vangweer. Met de mistnetten kon eigenlijk niet echt gevangen worden, maar met de slagnetten toch nog o.a. 9 Steenlopers, Zwarte Ruiter en een Grote Gele Kwikstaart met Brussel-ring. In de mistnetten op de 9e een Rietzanger met Stavanger-ring en op de 18e een Zwartkop met Helgoland-ring. Op de 19e dan eindelijk weer eens “weer”. Meteen werden maar liefst 245 vogels gevangen. Maar meeste daarvan waren Zwartkoppen, en verder zat er ook niets bijzonders bij. Op de 20e de eerste 2 Bladkoninkjes. Daarna opnieuw gewoon heel slecht weer, met alleen op de 23e weer een gaatje. Gaatje betekent even een paar uurtjes wèl vangweer tussen dagenlang enkel en alleen maar géén vangweer. Je moet daar echt alert op zijn, maar dan levert het ook wel wat op. Arnold en Jan vingen 166 vogels, w.o. Goudplevier, Draaihals, Cetti’s Zanger, 2 Sperwergrasmussen en 4 Bladkoninkjes. Hele knappe vangst. Op de 29e had Jan een nieuw netje geplaatst speciaal om Bokjes te vangen. Meteen al die eerste dag hing er eentje in het net. De volgende dag was het helemaal kermis met de eerste ronde maar liefst 4 Bokjes (!). Een gouden greep van Jan, want na vele jaren juist nauwelijks Bokjes gevangen te hebben was dit gewoon een heus dagrecord. Als extra beloning werd op de allerlaatste dag van de maand ook nog een echt hele zeldzaamheid gevangen: een Siberische Braamsluiper (Sylvia althaea blythi). Pas nog maar heel recentelijk erkend als een andere soort dan (dus geen ondersoort van) gewone Braamsluiper (Sylvia curruca).

Oktober

Heel bijzonder aan de maand oktober was dat er echt iedere dag gevangen werd. Het was dan ook iedere dag gewoon vangweer en er werd erg veel gevangen: meer dan 5.000 vogels (!). Vrijdag 2 oktober was het (ook met 6 man) behoorlijk aanpoten geblazen. Maar liefst 363 vogels, waarvan 159 Goudhaantjes. Die waren hiervoor nog nauwelijks gevangen, dus dat was echt wel een hele grote verrassing. Voorbode van een wel zeer extreme invasie van deze soort dit jaar (maar liefst 1186 zouden er geringd worden dit jaar). Op de 7e ook wat kwaliteit: Grote Pieper (onze enige dit jaar) en Cetti’s Zanger. En zo kabbelde de maand een beetje voort, tot ineens op de 20e, een echt ongelooflijke knaller: een Siberische Boompieper door Tim. En toen was daar 29 oktober. Zes rasechte Witkopstaartmezen in het net. Weliswaar “gewoon” een ondersoort van de

gewone Staartmees, maar nooit eerder gevangen op de ringbaan. Hele bijzondere spectaculaire beestjes. Verder deze maand o.a. Sperwer, Waterhoen, Houtsnip, Kleine Bonte Specht (onze enige dit jaar), Beflijster, 2 Zwarte Roodstaarten (ook onze enige dit jaar), en 29 Water- en 28 Oeverpiepers.

November
In November nog maar weinig gevangen. Op de 2e nog een Sneeuwgors en een Spreeuw met Lithuania-ring. Hele mooie afsluiter was de vangst van een IJsgors op de 12e (sinds 2010 niet meer gevangen). Daarna werd er opgeruimd.

Algemeen:
Toch een aardig jaar, met 12.865 nieuw geringde vogels, verdeeld over 121 soorten. Dank aan PWN voor hun gastvrijheid en hulp, en aan alle ringers die bijdroegen aan dit resultaat. Voor totaallijst zie:

http://www.trektellen.nl/site/totals/365/2015/0/0

Terugblik op Georgië

Jaap Olbers

Een reis naar Georgië als vogelland, het is nooit eerder bij me opgekomen. Maar de gebroeders Walta speurden na Condor-avonturen op de tv naar de Kaukasus op internet. Die zoektocht mondde uit in een gerichte keuze: een 12-daagse reis, 21-9 tot en met 2-10. Jaap en Tim verzamelden enkele bondgenoten; er moesten tenminste 5 deelnemers zijn. Het zijn er 10 geworden.

Aan vogels geen gebrek. De groep telde tenminste 175 soorten, een geweldige rits roofvogels, op allerlei manieren gezien, prachtige zangvogels daar waar je ze verwachten kunt, zoals de Roodvoorhoofdkanarie in de sparren van het bergdorp Bakuriani, hartje Georgië, maar ook aan de kust van de Zwarte Zee. We wandelden daar op een regendag langs het kilometerslange park annex boulevard van Batumi, waar we een Draaihals in het gras tussen de mussen aantroffen, een Nachtzwaluw in een reuzenrad (!) en een Oostelijke Vale Spotvogel in een ceramiekwinkeltje.

Zo'n reis bied je de meest uiteenlopende landschappen. De hoogvlakte rond het Meer van Tabatskuri, waar Azeri's als bedoeïenen met hun kud-

den schapen rondtrekken, boeide me mateloos. Achter dat meer rees een besneeuwde vulkaankegel op. Schitterend beeld. En er trokken honderden

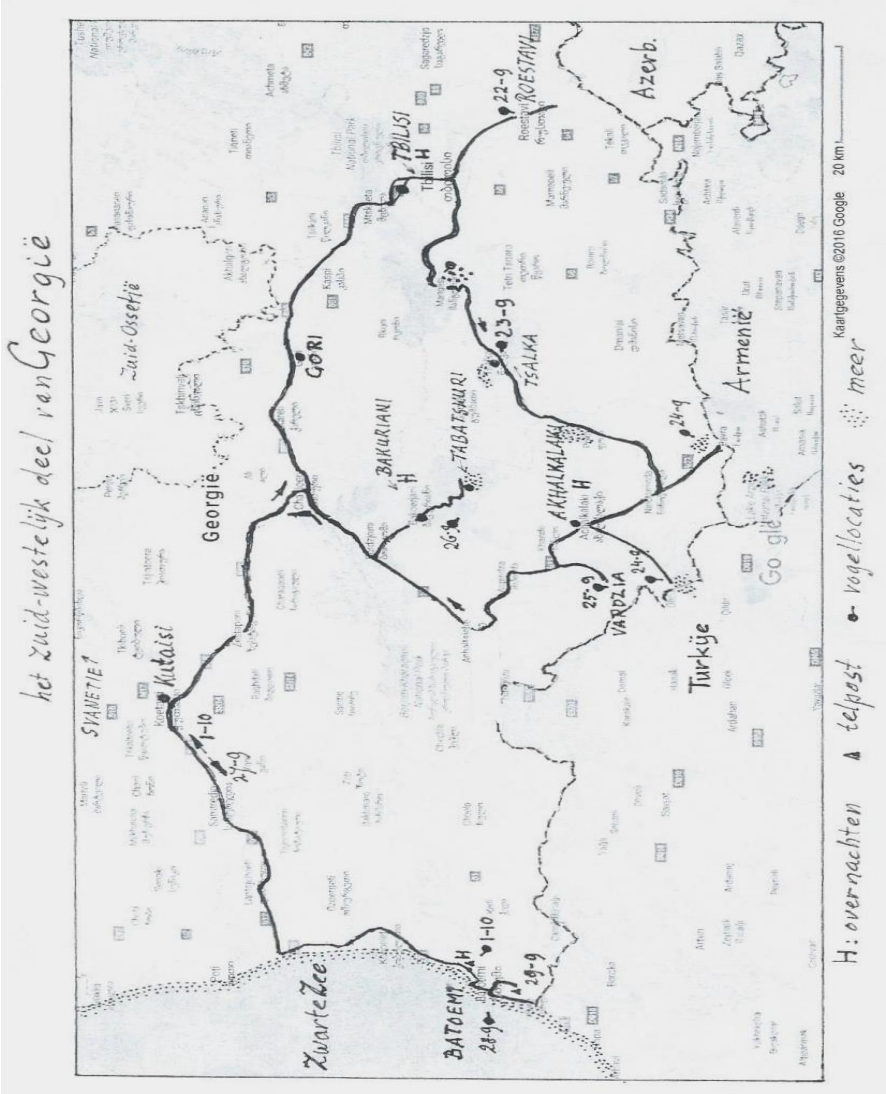

roofvogels her en der over de vlakte naar het zuiden op deze zonnige dag. Alleen al over deze dag kan ik een Winterkoning vol schrijven.

De locaties waar we sliepen en aten, waren van bescheiden niveau, uitzonderingen daargelaten, maar we voelden ons daar thuis. De gedekte tafel was tot over de rand gevuld met allerlei gerechten. Camera's klikten onophoudelijk! Alles heb ik geproefd, van de in azijn gelegde bleekselderij tot de chatjapoeri. Dat is een rond plat brood, gevuld met schapenkaas. We hebben het zien maken bij een oude dame, waar we mochten lunchen. Taferelen hebben we daar meegemaakt! Haar woning bracht me ogenblikkelijk terug bij mijn grootouders in hun boerderij in Egmond aan Zee, zeg 1947. Het midden en zuiden is hoofdzakelijk agrarisch gebied, armoedig en wondermooi tegelijk in allerlei tinten bruin en grijs; alleen de rode tractor knalt eruit. Er zijn nauwelijks geasfalteerde wegen. De op de kaart afgebeelde route is de enige doorgaande weg. De snelweg langs Gori – waar Josef Stalin geboren is – en Kutaisi is nog lang niet voltooid. En het is in september al behoorlijk koud op 1800 meter hoogte. Batumi is drie van de vier dagen nat nat nat. Maar die laatste dag langs de kust was schitterend, een dag waar je van droomt. Steeds weer een nieuwe bel opstijgende, rondcirkelende roofvogels, die je vanaf de telpost "Sakhalvasho" langs je voorbij ziet zweven. Een Visarend trekt boven de kust naar het zuiden. En bizar: twee jonge jagers schieten er lustig op los en ze schrikken van Ed en Tim, die hen tegemoet lopen. Die jongens weten, dat de vogelaars er niet van gediend zijn. Even later worden ze wat brutaal. Ze tillen hun buit op en zeggen: "Lekker, lekker!" daar in Georgië.

PS: in de laatste alinea zit een veelgebruikte stijlfiguur: het verhaal van de jagers gebeurde eerder en op een andere post, ten zuiden van Batumi. Op Sakhalvasho telden de trektellers de schoten van de jagers! (Marjo reikt me dit aan op de valreep. JO.)

Excursie Lauwersmeer, 27-08-2016

Hans Stapersma

Waar we een tijdje een probleem hadden met dalende deelnemersaantallen aan de excursies, daar hebben we nu een beetje een probleem met de verslaglegging daarvan. Daarom dat ik in deze keer zelf maar wat schrijf. Andersom, mijn rol als excursieleider werd mij dit keer wel heel makkelijk gemaakt door Kees Rooselaar met zijn onwaarschijnlijke vogelkennis; hij vroeg heel voorkomend toestemming (!) om vrijuit te mogen praten met als motivering dat ooit een excursieleider boos naar huis was vertrokken omdat Kees in zijn ogen de leiding had overgenomen!

De 13 deelnemers zagen zo'n 70 soorten met als krenten in de pap: Zeearend (waren we eigenlijk 5 minuten te laat), Slechtvalk, Grauwe Kiekendief, Visarend, Roerdomp, Reuzenstern, Temminck Strandloper en Casarca. En als altijd waren we eigenlijk weer te laat (mijn fout) op de mooiste plek, Ezumakeeg, waar je pas 's middags moet zijn in verband met het licht maar niet te laat dus want daar valt altijd zoveel zo goed te zien (en niet alleen vanuit het wel erg krappe hutje aldaar); volgende keer beter!

Een Texelse mooie septemberdag, 18-09-2016

Huub Huneker

Elf deelnemers. Polder Waal en Burg, in de berm van een weg genaamd De Staart; de start van een hele goeie Texeldag!

"Is dat 'm nou?....."is dit nou alles"? vroeg er één. "Ja, ik kan er ook niet meer van maken" antwoordde de excursieleider. "Wat is ie saai. Oersaai eigenlijk", zei een ander, terwijl een peperdure canontelelens met dito camera naast ons, de zeldzame vogel op heel veel pixels vastlegde. Gestuurd door de digitale rooksignalen (dank Misha de Heus en Bob de Vries), zochten en vonden we hier een Gestreepte Strandloper (Calidris melanotos). Volgens "De Beste Vogelgids" tot nu toe*, een zeldzame, maar regelmatige gast in Nederland, die broedt in Noord Amerika en NoordOost Siberië. Deze vogel meet qua lichaamslengte 19-23 cm, weinig groter dan de 17-21 cm metende Bonte Strandloper (er is overlap!). Beide soorten zijn door taxonomen ingedeeld in het geslacht Calidris en de soorten daarin lijken heel erg veel op elkaar. Zoveel, dat het een niet te genieten groep is, waarin elke soort bruine streepjes en vlekjes heeft, vage en net iets minder vage wenkbrauwstrepen, lange of korte, rechte of iets gebogen snaveltjes en korte of lange pootjes. Is er in de vlucht een (duidelijke) vleugelstreep te zien, hoe kleurt de stuit en hoe oogt de staart? Om maar wat te noemen. Als je de vogelgids op die calidris pagina's beschouwt, sla je die binnen de tien seconden gefrusteerd weer dicht. En daarom is het juist zo knap dat deze strandloper als Gestreepte gedetermineerd is, terwijl ie geeneens langs het strand liep, maar dit terzijde.

De ontdekker van deze vogel heeft een niet te temmen drang, elke vogel die hij ziet op naam te brengen. Dat is diens doel. Niets wordt aan het toeval overgelaten. Met als uiteindelijk doel een zeldzaamheid ertussen uit

te pikken. En als je lang en goed naar deze vogel kijkt, dan ga je het zien. Je gaat het snappen: pootkleur, borstband, regelmatig iets door de knieën zakkend tijdens voedsel zoeken. Elke determinatie is een optelsom, dan wel wegstreepsom. Wel dit, niet dat en dan blijft er maar één soort over.

We waren met z'n elven; tien zochten in de modder naar de strandloper. Het was Henk van der Leest die 180 graden de andere kant op keek, want daar hielden zich natuurlijk ook vogels op. "Blauwe Kiek", meldde hij, en omdat de Gestreepte op dat moment nog niet was ontdekt, draaide het hele zootje zich om. Vrij ver van ons vandaan vloog een zee slanke Kiekendief, die geen Blauwe was; op de onderdelen was ie oranje gekleurd. Direct gingen er alarmbellen af! "kijk goed, heeft ie een donker afgezette lichte nek-ring"? De Kiek was jagend snel. Af en toe was ie uit beeld en joeg door landschap-laagtes. We pikten 'm meerdere malen op, ook met de telescoop. Binnen 3 minuten vond het spel plaats. Prachtig gedrag, dat elegante, snelle, behendige jagen. De vogel bleek geen lichte nek-ring te hebben; in De Gids boa genoemd. Dus geen Steppen-kiekendief. Het was een eerste jaars Grauwe Kiekendief, die in zuidelijke richting verdween. Het moment van de dag voor mij was dat: één persoon let op de situatie achter de ruggen van de tien anderen, dat nog iets moois opleverde ook!

Naast de Loper en de Kiek zagen we 8 Kemphanen, 20 Watersnippen, 1 Groenpootruiter, 2 Oeverlopers, 3 Bruine Kiekendieven, 2 Buizerds, 1 Slechtvalk, enkele Gele Kwikstaarten (trek), 2 Huiszwaluwen en 2 IJs-vogels. Goed plekkie dus. Via de oostkant (wadkant) verplaatsten we ons noordwaarts. Minkewaal: circa 900 Goudplevieren stonden daar, velen met de kop in de rugveren, zachtjes geluid te maken; melancholisch gefluit. Gezang vond ik het zelfs klinken, zwoel wel. Het is moeilijk te omschrijven, je moet het zelf horen. En zelf interpreteren.

Utopia: zo'n 50 Bontbekplevieren liepen er, zowel adulten als eerstejaars vogels; circa 30 Bonte Strandlopers, 2 Krombekstrandlopers en 1 Grauwe Franjepoot ervoor.

Mokbaai: met heel mooi namiddaglicht hadden we een geweldig mooi Texelbeeld: 47 Lepelaars zwaaiden met hun snavels door het zoute water. Rondom hen profiteerden zo'n 250 Kokmeeuwen van wat de Lepelaars opjoegen of misten, met op de achtergrond de Teso veerboten in het haventje. Boven de Mokbaai bidde (bad?) en dook meerdere malen een

Visarend. Het getij wisselde, de baai liep vlot vol; de Lepelaars verplaatsten zich naar het droge, de Kokmeeuwen lostten op. Tureluurs, Smienten, Bonte Strandlopers, Goud- en Zilverplevieren en enkele Rosse Grutto's liepen/vlogen in de beweging van het water mee. En wij voeren een half uur later naar Den Helder. Texel bedankt!

Noot: * De Beste Vogelgids tot nu toe is de ANWB Vogelgids van Europa. Alle andere gidsen wegdoen.

Spreeuwensliertenspektakel

Huub Huneker

Excursie vogeltrek, eind van de Zeeweg van Bakkum (gemeente Castricum), 23-10-2016. Twaalf deelnemers, waaronder drie nieuwe. Het waren een stuk of 10 grote groepen Spreeuwen die in het begin-uur naar het zuiden gleden. De wind kwam met kracht 2 Beaufort uit het oost-zuidoosten. In een prachtige ochtendbewolking schoven de brede spreeuwenlinten met zacht vleugelgeruis met vele honderden tegelijk over ons heen. Elk jaar kun je ze zien hier en hebben we ze ook gezien. En elk jaar valt je mond er weer van open, van dit spektakel. En voor degenen die dit deze ochtend voor het eerst zagen: u bleek oprecht verbaasd en verrast.

Voorzichtig en gestaag gingen er groepjes Vinken door, met een maximum van zo'n 15 exemplaren per groep, met ertussen af en toe een Keep. Onopvallend en meestal niet roepend waren nog kleinere groepen Groenlingen. Driemaal hoorden we het geluid van Barmsijzen; enkelingen waren het. In de meeste gevallen zijn al die overvliegende zangvogeltjes donkere silhouetten tegen de lucht, die allemaal een golvende vlucht vertonen. Als ze bij het overvliegen NIET roepen, glipt er wel eens wat ongedetermineerds door. Onuitstaanbaar is dat! Drie Geelgorzen riepen gelukkig wel (dank je, Ruud Altenburg). Erg leuk en heel laag trokken twee Blauwe Kiekendieven met elkaar op, over de zeeduinen naar zuid. Een half uur later nog een derde; allen in het bruine vrouwtjeskleed. Vanaf een uur of 10 begonnen de Kramsvogels door te komen. Soms hadden we gemengde groepen: Kramsen, Koperwieken en Spreeuwen (groepjes nu). En dat kost de nodige moeite om die van elkaar te onderscheiden. Lukt dat niet zo snel, geen paniek; geniet dan maar van dat intense fenomeen dat vogeltrek is.

Blijf kijken, hou vol, blijf genieten. Tot volgend jaar.

Arkemheense Polder, de Biezenburcht, 12-11-2016

Jaap Olbers

Zoek het zuidelijkste punt van de Flevopolders, steek daar het Nijkerkernauw over en je staat in de Arkemheense Polder, gelegen tussen Spakenburg en Nijkerk. We hebben daar de eerste uren doorgebracht, eerst oostwaarts de Zeedijk op. Een lange richel met riet, wilgen en kleine abelen sluit een deel van het randmeer af en dat is een ideale rustplaats voor allerlei eenden, de Kleine Zwaan, de Waterral en de Watersnip. Tussen de eenden zijn Pijl- en Rosse Stekelstaarten te vinden, veel Smienten en Wintertalingen en een Grote Zaagbek man.
We zijn wat verder gelopen en ontdekken Grote Canadese ganzen. In het veld zitten enkele Buizerds, die wat onrust teweegbrengen onder de Kieviten. Huub vindt een flinke groep Holenduiven in het gras. Voor het eerst hoor ik welk geluid een Grote Zilverreiger voortbrengt, veel vriendelijker dan dat van de Blauwe Reiger. Bij de boerderij hadden we Pimpelmees, Roodborst, Winterkoning, Huismus en Marian had een Veldleeuwerik.
De tweede locatie op de Zeedijk is westwaarts, bij het Nijkerkerker gemaal. Het is zo tegen lunchtijd en iemand roept: “Joop, waar is die picknicktafel?” Zonder aarzeling draait Joop Zuiderwijk zich om en wijst. Ja, het is zijn domein! Hier kijken we uit over het weidse Nijkerkernauw, maar we moeten ver kijken, om een paar Nonnetjes en Brilduikers te ontwaren, en Zaagbekvrouwtjes. Ondertussen ervaren we iets van de vogelgriep: we vinden enkele slachtoffers onder de zwanen en de Kuifeenden. Een ziek Kokmeeuwtje poetst wanhopig het haveloze verenpak. De dunne bewolking gaf de zon lange tijd geen kans, maar nu voelen we toch even zijn warmte, want de oostenwind is behoorlijk fris.
Na een ritje door de Flevopolder belanden we op een hoge kijkhut, die uitkijkt over het Wolderwijd, tegenover Harderwijk. Wat iedereen in de hut gezien en verorberd heeft – er is een snackbar op de begane grond – weet ik niet. Ik heb een half uur met een vogelaar uit Almere staan praten en in de luwte van een PEN-huisje naar het moeras aan de noordkant staan kijken. We hadden het onder andere over de Grote Zilverreiger daar, de overblijfselen van dode wilgen en de genoegens van de smartphone (en ik herinner me nu het gesprek met Marian, over boeken met een historische inhoud; ook een genoegen).
Rond drie uur gaan we naar de Giezerhut. Na al die eindeloze landschappen volgen we nu een smal laarzenpad door een broekbos; laag hout, veel struiken. De sleedoorns zitten boordevol bessen en ze zijn goed

te eten, na de eerste nachtvorst. Er is vanuit de kijkhut niet veel te zien, maar wel 13 Kleine Zwanen en deze dag krijgt een waardige afsluiter. Twee keer vliegt er een Zeearend langs en ze gaan niet ver van ons vandaan prachtig naast elkaar zitten op een kleine verhoging in het water. Huub overdrijft niet: onder deze kers verdwijnt de taart. Intussen is de wind wat aangetrokken en de lucht trekt dicht. Nu moeten we toch maar eens gaan. Dag Peter, dag Hans, Deepa, Huub, Cees, Jan, Joop, Marian, dag Ed. Dag Sinterklaas in Nijkerk.

Dagboek Heemskerk, nr 14

Jan Zweeris

In het dorp

In september en oktober werden we weer vergast op 2 Bladkoningen. Net als vorig jaar waren ze weer op dezelfde plaatsen te vinden. De eerste liet zich bewonderen in dezelfde boom op de Oosterstreng op 3 september. Huub hoorde de tweede in het parkje aan de Duitslandlaan tegenover Olaf de Ruiter. Na even speuren zag hij hem in een van de loofbomen. Ook weer op dezelfde plek als vorig jaar. Nu was het op 3 oktober.

De Slechtvalk is van geloof veranderd. Was hij eerst een trouwe bezoeker van de protestantse dorpskerk, dit jaar wordt hij steeds gezien op en bij de katholieke Laurentius toren. Helaas mag Huub deze toren niet inspecteren. Dus kan hij niet precies inventariseren wat het beest consumeert. Af en toe worden er nog resten van slachtoffers gevonden bij de Dorpskerk. Opmerkelijk waren een Waterral en een Dodaars. Echte nachttrekkers, die door de Slechtvalk gemakkelijk worden gevangen tijdens zijn tochten in de schemering. Deze trage vogels zijn geen partij voor hem. Op het gevarieerde menu staan verder o.a. nog Spreeuw, Houtduif en Wintertaling.

Goudhanen zijn op veel plaatsen in het dorp te vinden in de aanwezige Coniferen. Dus ogen en oren open.

De laatste 2 weken van oktober werden mijn huis en tuin eindelijk weer eens bezocht door Spreeuwen, aangelokt door de voedertafel. Vanaf het dak ging er steeds een groepje de tuin in. Niet allemaal tegelijk. De Mussen sloten zich daarbij aan. Na een paar dagen waren de Spreeuwen weer verdwenen. De winter Roodborst is ook weer terug. Hij heeft weer een territorium in bezit genomen en laat dat ook duidelijk horen, vanaf verschillende standplaatsen. Verder zijn er dan natuurlijk de stamgasten;

een viertal Tortels, een prachtige Houtduif en de kwajongens van de buurt, de Kauwen. Met de Mussen als trapezewerkers tegen de achtermuur.

In het duingebied

Tijdens een van de wandelingen zagen we een vreemde vogel, ver weg bij een meertje. We speurden en overlegden met elkaar. ”Het lijkt wel een Slechtvalk, bakkebaardje en de kleur. Maar die staart lijkt meer op een jonge Sperwer. Of toch nog wat anders?” Foto gemaakt. Het is een Boomvalk vinden we. Toen Klaas zijn foto later op ” Waarneming.nl” gezet had, bleek het geen van onze bedenksels te zijn. Het was…….een jong Smelleken. Zo zie je maar hoe moeilijk het soms is om te vogelen zonder vogelgids.

Een paar weken geleden zag Klaas Mudde in het Verbrande Vlak op een zanderig pad tussen de 100 en 150 Kneuen foerageren op een grote groep plantjes. Twee weken later waren 10 Rietgorzen daar ook een maaltje aan het verorberen. Bij de Vinkenbaan in de buurt was een Klapekster te zien, toen. In diezelfde omgeving, in het Hoefijzermeer, peddelde een groepje Krooneenden. En dat allemaal in de laatste weken van oktober. Dat zou ik bijna vergeten. Lange tijd daarvoor was er ten noorden van het Hoefijzermeer een Roodpootvalk druk in de weer om zijn maag te vullen uit een overvloed aan Glazenmakers, die grote libellen.

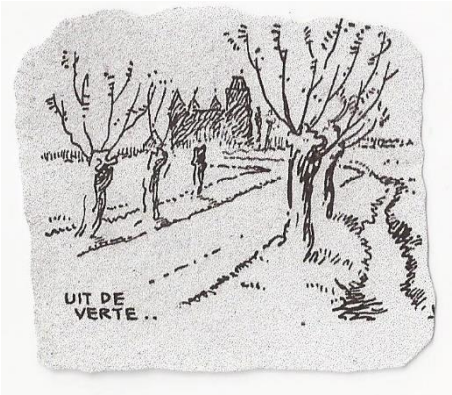

Marquette en het Noorderveld

Er zijn geen waarnemingen binnen gekomen van het landgoed.

Dus…… Het natuurgebied van het Noorderveld is een stuk groter geworden. Met grote machines is het voormalige weiland herschapen in een soort nollenland, met poeltjes en plasdras gebieden. En dit alles aan de overkant van de Noordermaatweg, die daar nu dus tussen twee natuurgebieden ingeklemd zit. Het maagdelijke terrein werd al heel snel bezet door de ganzen en meeuwen. Spoedig zullen er nog meer soorten volgen. Een mooie kans om te gaan volgen hoe en in welk tempo dat gebied en zijn bevolking zich gaat ontwikkelen. Mocht je ontdekkingen doen, dan willen we dat graag vernemen.

De Zeearend is terug in Nederland

Jan Zweeris

In 2015 hebben 6 paren in Nederland gebroed. Ongeveer 10 jaar geleden is het eerste zeearend-jong uit het ei gekropen in de Oostvaardersplassen.

Zeearend, Oder-delta Foto: Dirk van Mourik

Het eerste Nederlandse broedgeval volgde nadat een paartje in het jaar daarvoor de zomer gezamenlijk had doorgebracht in de Oostvaardersplassen. Het paar bestond uit een 2e-jaars vrouwtje (gekleurringd in Sleeswijk-Holstein) en een adulte man die al langer in dat gebied vertoefde.

Met een spanwijdte van 180-224 cm is hij de grootste roofvogel van Europa. Vandaar zijn bijnaam “vliegende deur”. Deze toppredator is ook een indicator voor de kwaliteit van grote natte natuurgebieden met veel vis, schoon water en respect van de mens voor de natuur. Tot de verbeelding spreekt ook de terugkeer van deze soort in Europa. Maar weinig mensen hadden voorspeld dat zo’n kritische vogel, die zich maar langzaam voortplant, zo snel in aantal zou toenemen.

Eigenlijk is het beter om te spreken van herstel, want het heeft niet veel gescheeld of de Zeearend was halverwege de 20ste eeuw in Europa uitgestorven. De bedreiging kwam vanaf de zestiger jaren van de gifstoffen: zware metalen, PCB's en in de landbouw gebruikte persistente pesticiden zoals DDT. Deze stoffen hoopten zich op in het lichaamsvet van toppredatoren als de Zeearend, die ze binnen kreeg via de prooidieren. Met als gevolg een verminderde conditie en een lagere voortplanting. Ook de jongen waren minder vitaal, eischalen dunner en de eieren zelfs onvruchtbaar. De gevolgen waren rampzalig. In 1966 bleken in Finland 40 nesten totaal geen jongen meer voort te brengen. Nadat natuur- en milieubeschermers de noodklok hadden geluid, is er een verbod gekomen op het gebruik van dergelijke stoffen in de landbouw. De lozingen van dit soort gifstoffen door fabrieken werd sterk verminderd. Het herstel ging langzaam. Na een paar decennia leidde dat tot een heel wat betere situatie. Ook de bescherming van leefgebieden en het herstellen van grote, natte natuurgebieden heeft bijgedragen aan de leefomstandigheden voor de Zeearend.

Aan de gifgolf van de jaren zestig ging nog iets rampzaligers vooraf nl. de bestrijding van roofvogels. Eind 19e en begin 20ste eeuw keerden overheden premies uit voor het bestrijden van roofvogels. Ook de Nederlandse overheid betaalde premies uit voor het doden van schadelijk gedierte, volgens de Jachtwet van 1852. Voor een geschoten arend werd een gulden uitgekeerd, bijna een weeksalaris in die tijd. Valken, Haviken, Sperwers, Wouwen en Buizerds brachten 30 cent op. De goede documentatie van deze premies leveren opmerkelijke aantallen op. Zo zijn er in de periode 1852-1857 niet minder dan 219 Arendpremies uitgekeerd en maar liefst 40.000 voor de overige roofvogelsoorten. In de rest van Europa was het al even erg.

De kans om in de winter een Zeearend te zien in Nederland is altijd al groter geweest. In de jaren tachtig overwinterden er 3 tot 12 Zeearenden in Nederland, waarbij de grootste aantallen werden gezien tijdens strenge winters. In die winters kwamen er namelijk Zeearenden vanuit het Oostzeegebied en Scandinavië naar Nederland. Het totale aantal Zeearenden in Europa komt volgens de meest recente tellingen uit op ruim tienduizend paar. In alle regio's in Europa heeft de Zeearend de afgelopen 40 jaar een spectaculaire groei doorgemaakt. De Zeearend is terug en daarmee het levende bewijs dat het beschermen van vogels en natuur werkt.

Bewerkt uit Nieuws van Vogelbescherming.

Korte berichten, deel 3

Jan Zweeris

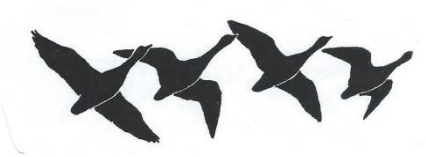

Vertekende watjes en driftkoppen

Koolmeesmannen met felgele borstveren zijn topfit en daarmee een aantrekkelijke partner voor een wijfje. Kerels met een grote zwarte stropdas zijn dominant en agressief. Ook dat maakt ze tot een gewilde echtgenoot. Koolmezen die als gevolg van verontreiniging kwik binnen kregen, verliezen hun felle kleuren. Kwik tast de carotenoïden aan die verantwoordelijk zijn voor de pigmentatie van heldere kleuren. Zo kan een sterke man er uitzien als een slappeling. Andersom gaat het ook mis. Koper stimuleert de aanmaak van melanine. Deze stof vergroot de zwarte borststreep. Hierdoor kan een “watje” er uitzien als een driftkop.

Natuurorganisaties roepen de overheid op tot actie

Dankzij de Europese natuurregels komen planten en dieren die menigeen in Nederland al had afgeschreven langzaam terug. Zo is de Otter na bijna 40 jaar terug in de Nieuwkoopse Plassen en inmiddels broedt de Kraanvogel niet meer alleen in het Fochtelooërveen, maar in bijna tien gebieden in Nederland. De Zeearend komt al weer tien jaar in de Oostvaardersplassen voor en broedt nu ook in het Zwarte Meer, het Lauwersmeer en de Bieschbos. Juist nu er sprake is van een licht, maar nog kwetsbaar herstel, is het van belang om door te gaan. Nederland is in Europa nog altijd hekkensluiter als het aankomt op bescherming en herstel van de natuur.

Poep in het nest

Lange tijd is gedacht dat oudervogels de uitwerpselen van hun jongen uit het nest verwijderen uit hygienisch oogpunt. Onderzoek laat andere feiten zien. De onderzoeker vergeleek de aantallen parasieten in Merelnesten met en zonder uitwerpselen en in insectenvallen en kunstmatige nesten.
Conclusie: Uitwerpselen hebben geen aantrekkende werking op parasieten. Nesten met poepjes bleken zelfs een positief effect te hebben op de jongen. Er werd een verhoogd percentage lymfocyten gemeten. Deze bloedcellen spelen een belangrijke rol in het immuunsysteem, met name tegen parasieten.

Overspeligheid loont

Pimpelmeeswijfjes paren voorafgaand aan het broedseizoen vaak met meerdere mannetjes. De gangbare theorie hierover is dat de andere mannetjes over betere genen beschikken dan de vaste partner. In Frankrijk kwam men tot een andere conclusie: Nesten waar meerdere mannetjes een bijdrage aan geleverd hebben, worden in het broedseizoen beter beschermd tegen bijvoorbeeld ratten en eekhoorns. Mannen die vermoeden dat er ook jongen van hen bij buurvrouw in het nest zitten helpen vijanden te verdrijven. Vrouwtjes leren dat een nest met jongen van meerdere mannen voordelen oplevert.

Huismus beoordeelt trouw van partner

Huismussen zijn over het algemeen monogaam. Maar toch……..

Als een mannetje vermoedt dat zijn partner met een andere kerel heeft gepaard, dan steekt hij minder energie in het grootbrengen van de jongen in zijn eigen nest. In de praktijk betekent dat de jongen minder voedsel van de vader krijgen. Vaders met vertrouwen in hun vrouwtje doen hun best om veel voedsel aan te slepen. Ook als er vreemde kuikens in het nest zijn geplaatst. De mannetjes beoordelen het gedrag van hun partners in de paartijd. Is een wijfje in deze kritieke periode lang bij het nest weg, dan beschouwt hij haar als ontrouw.

Vogelhersenen en intelligentie

Vogels zijn slimme dieren. Sommige soorten maken en gebruiken zelfs gereedschappen om bij het voedsel te kunnen komen. Gedrag dat vroeger alleen maar aan primaten werd toegeschreven. Analyse van de hersenen van twintig verschillende soorten, van Zebravink tot Emoe, toont aan dat de neuronen dichtheid in de vogelhersenen een stuk groter is dan in de hersenen van apen en andere zoogdieren. Neuronen zijn zenuwcellen, die voornamelijk in het centrale zenuwstelsel voorkomen. Vooral de aantallen neuronen in de voorhersenen van vogels zijn extreem groot. Dit deel van de hersenen wordt geassocieerd met intelligentie.

Gevaren voor weidevogels

Een weidevogeljong gaat veel gevaren tegemoet zodra hij op zijn hoge pootjes uit het nest stapt. Een grasland is nu eenmaal niet het veiligste gebied om in geboren te worden. De maaimachine vormt een van deze gevaren. Daarnaast dreigt vertrappingsgevaar door vee. En dan nog voedselschaarste. In het kortgemaaide, eentonige Engelse raaigras, kunnen de kuikens niet genoeg insecten vinden. Ze kunnen er bovendien geen beschutting vinden tegen predatoren als de vos, de Hermelijn, Kraai

en Bruine Kiekendief. Weidevogelgezinnen gedijen het best in kruidenrijk grasland, maar waar is dat tegenwoordig nog te vinden in Nederland?

Wist je dat……? Deel 7

Jan Zweeris

Leefgebieden

1. echte natuur en biologisch evenwicht niet bestaan in Nederland
2. ecosystemen voortdurend uit balans zijn en zomaar kunnen instorten
3. dit komt door verontreiniging, waardoor het bodemleven (micro-organismen) en het onderwaterleven (fytoplankton) verdwijnt

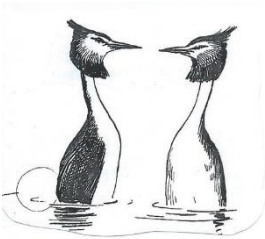

4. de meeste vogelsoorten die in Nederland leven hier oorspronkelijk niet voorkwamen
5. ze voor hun voedsel en nestgelegenheid afhankelijk zijn van hoe wij bouwen, agrarisch bezig zijn en met fijnstof, meststoffen en bestrijdingsmiddelen nog steeds natuurgebieden vervuilen
6. dit voor vogels negatief uitpakt
7. daardoor de aantallen en soorten vogels in Nederland de laatste decennia grote veranderingen hebben ondergaan
8. de agrarische gebieden, maar ook het Waddengebied voor vogels sterk hebben ingeboet als leefgebied
9. jonge natuurgebieden de grootste biodiversiteit hebben
10. veel vogels wegtrekken uit hun broedgebieden door een tekort aan voedsel
11. de meeste zangvogels zuidwaarts trekken naar Afrika
12. veel ganzen, eenden, meeuwen, zwanen en steltlopers zowel west- als zuidwaarts trekken en een groot deel overwintert rond de Noordzee
13. de trek vooral op gang komt door veranderingen van het weer, hormonale invloed en door verandering in de daglengte
14. voedselgebrek een geringere rol speelt
15. de meeste trekvogels een totale gedaanteverwisseling ondergaan

16. dat vooral zichtbaar is aan het lichaamsgewicht en vetpercentrage, noodzakelijk om de reis te volbrengen
17. in een aantal gevallen de jonge vogels al eerder vertrekken dan de volwassen vogels
18. daaruit kan worden afgeleid dat ze erfelijk zijn geprogrammeerd voor de trek en dat ze over een ingebouwd kompas beschikken
19. we dankzij moderne digitale zendertechniek vogels op hun routes, stopplaatsen en winterverblijven veel beter kunnen volgen
20. we sindsdien weten dat de prestaties nog uitzonderlijker zijn dan voorheen – in de tijd dat men was aangewezen op de terugmeldingen van ringvondsten – al was ontdekt
21. vogels op aarde in alle typen landschappen voorkomen
22. maatgevend voor de soortenrijkdom, dus voor het totale aantal vogels, zoogdieren, insecten en planten van een gebied, de biologische productie is, gemeten in verbruikte zuurstof en het opgebouwd organisch materiaal (biomassa)
23. deze het grootst is in tropische laaglandregenbossen en het kleinst in droge woestijngebieden
24. Nederland met zijn gematigd klimaat minder soortenrijk is dan gebieden met tropische regenwouden, maar wel met grote aantallen vogels per soort
25. dat het gevolg is van de omvangrijke biomassa van het Waddengebied, het Delta- en IJsselmeergebied, de natte laagveen gebieden en van de vochtige, goed bemeste weidegebieden
26. vogels bij hun geboorte een erfelijk geheugen meekrijgen
27. gecombineerd met het optisch opzoekvermogen van hun oogzintuigen een vogel zo naar het landschap wordt geloodst dat bij hem hoort
28. we dat biotoop of habitat noemen
29. een Leeuwerik ongeveer 200m open ruimte zonder storingsfactoren nodig heeft om een broedpoging te wagen. Dus geen broedvogel van een stedelijk gebied
30. Flamingo’s weten dat het honderden kilometers verderop regent en dat er dan een wetland ontstaat, waar ze kunnen broeden.

Ontleend aan artikelen van Marcel Boer in “Het Vogeljaar”.

Lezing Meeuwen, 09-11-2016

`

Marian van Leeuwen

Tijdens de ALV op 9 november ’16 heeft Ruud Altenburg een zeer mooie en interessante lezing gehouden over meeuwen. In het kijken naar vogels is de meeuw duidelijk een ondergewaardeerde soort. We zijn al gauw tevreden met het herkennen van de Zilver-, de Storm-, de Kok-, de Grote Mantel- en de Kleine Mantelmeeuw. Daarna komen de Zwartkop-, de Drieteen-, de Geelpoot- en de Pontische Meeuw aan bod. En dan kijken we meestal alleen naar de adulte meeuwen. Al dat bruine spul van zo’n drie jaar juveniele en sub-adulte kleden is zo verdraaid moeilijk!

Bij Ruud ligt dat anders, hij heeft langdurig onderzoek gedaan in Amsterdam en kent de meeuwenkleden op zijn duimpje. Hij verraste ons met eerstejaarskleden van de Zilver-, de Geelpoot-, de Pontische- en de Grote- en Kleine Mantelmeeuw. Wat een veelheid aan kenmerken en het lijkt niet zo moeilijk als je er op gewezen wordt. Ja, dan zie je de verschillen en lijkt het een eitje.

Als toetje had Ruud een quiz voor ons en bij voorbaat begon de zaal te zuchten. En terecht, het viel niet mee.

Het was een mooie avond en Ruud gaf aan dat hij open staat voor een vervolg om de meeuwen verder voor het voetlicht te krijgen. Voor hen die het niet via de e-mailkring ontvangen hebben is hier een link met meer informatie: https://daarruud.home.xs4all.nl/special.html

Roofvogels van Suriname

Jos Vroege

In maart 2016 bracht ik met vier andere Nederlanders een kort bezoek aan Suriname. Wij behoorden tot de eerste vogelaars die daar gebruik maakten van de nieuwe 'Field guide to the birds of Suriname' (Spaans e.a., 2016). Onze gids - Marchal Lingaard - gebruikte nog de vogelgids voor het noorden van Zuid-Amerika van Restall e.a. (2006). Zijn exemplaar staat vol met persoonlijke aantekeningen. Zelf vind ik het boek van Restall e.a. als veldgids niet prettig. Daarvoor is het te zwaar, het aantal afgebeelde vogelsoorten te groot en de kwaliteit van de afbeeldingen niet altijd even goed. De nieuwe veldgids van Spaans e.a. is voor vogelaars in Suriname echt een aanwinst.

De historische band met Nederland was voor mij een van de redenen voor

een bezoek aan Suriname. In dat verband werd ik getroffen door het standbeeld van een jonge Koningin Wilhelmina bij Fort Zeelandia - in 1667 door Abraham Crijnssen op de Engelsen veroverd, in 1982 de plaats waar de Decembermoorden plaatsvonden (Buddingh, 2012). De belangrijkste reden voor ons bezoek was echter nieuwsgierigheid naar de Surinaamse natuur en dan vooral naar de in dit land voorkomende vogels. Suriname is heel geschikt voor een kennismaking met de vogels van Zuid-Amerika. In de nieuwe veldgids zijn in totaal 746 vogelsoorten opgenomen: bijna net zoveel als in heel Europa en in heel Noord-Amerika. Het aantal vogelsoorten is echter niet zo groot als in Colombia, Ecuador en Peru - landen waar nog zo'n 1000 vogelsoorten meer voorkomen.

Grote Kiskadie, Pitangus sulphuratus Foto: Jos Vroege

Beeld van Koningin Wilhelmina bij Fort Zeelandia. Op haar hoofd een Grote Kiskadie *Pitangus sulphuratus* - de vogel die ook op de cover van de nieuwe veldgids voor Suriname wordt afgebeeld. Paramaribo, 15 maart 2016.

In de nieuwe vogelgids van Suriname worden 53 soorten roofvogels afgebeeld: meer dan in de vogelgids van Svensson e.a. (2010) voor het West-

Palearctische gebied. Van deze roofvogels komen er drie in beide gebieden voor: Visarend *Pandion haliaetus*, Smelleken *Falco columbarius* en Slechtvalk *Falco Peregrinus*. In Suriname zijn dat alle drie trekvogels uit het noorden. Door ons werden in een kleine twee weken 26 soorten roofvogels gezien (zie bijlage). De meest bijzondere waarneming was die van een Parelwouw *Gampsonyx swainsonii* op 16 maart bij de Weg naar Hannover. Volgens de website surinamebirds.nl van Jan Hein Ribot, een van de auteurs van de nieuwe veldgids, werd die in Suriname slechts 18x eerder gemeld. Onze waarneming zou daarbij de eerste zijn in de maand maart.

Parelwouw, Gampsonyx swainsonii Foto: Jos Vroege

De Harpij *Harpia harpyja*, een van de meest tot de verbeelding sprekende van de Surinaamse roofvogels, hebben wij tijdens deze reis helaas niet gezien. Wel stuitten wij bij herhaling op zijn belangrijkste prooi: de Luiaard (Aguiar-Silva e.a., 2014). In ons geval ging het daarbij steeds om de Drievingerige Luiaard *Bradypus tridactylus.* Wij bezochten Suriname in een El Niño jaar. Het water in de Kabaleborivier - waar de Harpij met enige

regelmaat vanuit de boot wordt gezien - stond veel lager dan anders. Bij de verkenning van dit gebied konden wij daarom vrijwel alleen gebruik maken van de kano en niet van de korjaal. De afstanden die daarbij konden worden afgelegd, waren minder groot dan in andere jaren en de kans op het waarnemen van soorten als de Harpij en de Jaguar *Panthera onca* daarmee ook.

Suriname beschikt over een enorme natuurlijke rijkdom: vanuit het vliegtuig is goed te zien hoeveel mangrove en hoeveel ongerept regenwoud in dit land nog te vinden is. In Suriname wonen maar weinig vogelaars. Daarvoor is het waarschijnlijk wachten op een toename van de welvaart (Ma e.a., 2013; Vroege, 2016). Net als in China worden in Suriname veel vogels geschoten en gevangen. Daarbij beperkt men zich niet tot de 27 jacht- en de 48 kooivogels. Voor een adequate rechtshandhaving in heel het land zijn er onvoldoende personeel, middelen en geld (Spaans e.a., 2016). Roofvogels genieten daarbij misschien nog enige bescherming: volgens de Aukaner Marrons zijn er goden die huizen in aas- en roofvogels (Buddingh, 2012). Meer aandacht in het onderwijs kan helpen om de Surinaamse bevolking bewust te maken van de ongekende natuurlijke rijkdom van hun land en van de noodzaak die te beschermen. De nieuwe veldgids van Spaans e.a. is niet alleen bedoeld om het ecotoerisme te bevorderen, maar ook om de belangstelling van Surinamers voor vogels te stimuleren. Voor veel Surinamers zal deze veldgids wel duur zijn. Bovengenoemde website over de vogels van Suriname is waarschijnlijk voor meer mensen toegankelijk. Wellicht zijn de prachtige afbeeldingen die Ber van Perlo voor deze vogelgids maakte - nu onderdeel van de collectie van Naturalis - ook nog in andere vorm te gebruiken voor onderwijs doeleinden. Waarom bijvoorbeeld geen posters gemaakt met daarop de roofvogels van Suriname?

Surinamers - Inheemsen, Marrons - die in het regenwoud zijn opgegroeid en daarmee een bijzondere band hebben, kunnen bij de bescherming daarvan een belangrijke rol vervullen. Tijdens onze reis hadden wij een bijzondere ontmoeting met de bijna 80-jarige Frits van Troon: een man met een fenomenale kennis van bomen en planten in het Surinaamse oerwoud (Arends, 2006). Met hem voeren wij met de korjaal over Brokopondomeer naar Tonka Eiland waar hij ons Capuchonvogels *Perissocephalus tricolor* liet zien. Dit stuwmeer is belangrijk voor de Surinaamse economie, maar voor Van Troon vooral een "kerkhof van bomen". Begin jaren zestig ontstonden plannen voor de aanleg van een grote stuwdam in de Kabalebo (Buddingh, 2012). De bouw van die stuwdam, die na de

onafhankelijkheid van Suriname in 1975 de economie een flinke impuls had moeten geven, is tot dusver gelukkig niet door gegaan. Aan de Kabaleborivier is, naast de air strip aangelegd in verband met onderzoek naar bauxietwinning, nu een lodge voor ecotoerisme.

Grote Geelkopgier *Cathartes melambrotus* Foto: Jos Vroege

Ik hoop dat de belangstelling voor vogels van Surinamers en buitenlandse toeristen de komende jaren zal toenemen en dat dit aan bescherming van de natuur een bijdrage zal leveren. Ik hoop verder dat de verhoudingen tussen Nederland en Suriname zullen verbeteren en dat behalve Koningin Wilhelmina ook een van haar nazaten bij een staatsbezoek weer eens zal uitkijken over de Surinamerivier. Ik hoop tenslotte dat ook op het gebied van onderzoek naar de natuur de banden met Nederland zullen worden aangehaald. In Suriname valt, ook voor (roof)vogelaars, nog een wereld te ontdekken.

Dankbetuiging
Met dank aan Henk Levering en Marchal Lingaard voor hun commentaar op een eerdere versie van dit artikel.

Literatuur

Aguiar-Silva, F.H., Sanaiotti, T.M., & Luz, B.B. (2014). Food habits of the Harpy Eagle, a top predator from the Amazonian rainforest canopy. *Journal of Raptor Research, 48*, 24-35.

Arends, H. (2006). *Zonder plant ga je niet leven* [documentaire]. Zie: 'Suriname Botanist Frits Van Toorn – Saamaka Maroon', via https://surinameafricanheritage.wordpress.com.

Buddingh, H. (2012). *De geschiedenis van Suriname*. Amsterdam: Nieuw Amsterdam/NRC Boeken.

Ma, Z., Cheng, Y., Wang, J., & Fu, X. (2013). The rapid development of birdwatching in mainland China: A new force for bird study and conservation. *Bird Conservation International, 23*, 259-269.

Restall, R., Rodner, C., & Lentino, M. (2006). *Birds of Northern South America. An identification guide. Volume 2: Plates and maps*. London: Christopher Helm.

Spaans, A.L., Ottema, O.H., & Ribot, J.H.J.M. (2016). *Field guide to the birds of Suriname.* Leiden: Brill.

Svensson, L., Mullarney, K., & Zetterström, D. (2010). *ANWB Vogelgids van Europa* (4de, geheel herziene druk). Den Haag: ANWB Media.

Vroege, J.A. (2016). Eksters en Amoervalken rond Qinhuangdao: de vogelhoofdstad van China. *De Winterkoning, 51*(2), 23: 11-15.

Bijlage: Roofvogels waargenomen tijdens een korte reis door Suriname in maart 2016. Tijdens deze reis verbleven we 1 dag aan de kust (Weg naar Zee, Monding Surinamerivier en Braamspunt), 2 dagen in Paramaribo e.o. (Cultuurtuin, Peperpot, De Plantage), 1 dag op de Noordelijke Savanne (Savanne rond vliegveld, Savanne bij Weg naar Hannover), 3,5 dag in Brownsberg e.o. (Brownsberg Natuurpark, Tonka Eiland, Berg en Dal) en 3 dagen in Kabalebo (Kabalebo Nature Resort).

		Kustvlakte	Paramaribo e.o.	Noordelijke Savanne	Brownsberg e.o.	Kabalebo
Roodkopgier	*Cathartes aura*	x	x	x	x	x
Kleine Geelkopgier	*Cathartes burrovianus*			x		
Grote Geelkopgier	*Cathartes melambrotus*			x	x	x
Zwarte Gier	*Coragyps atratus*	x	x	x	x	x
Koningsgier	*Sarcoramphus papa*				x	x
Visarend	*Pandion haliaetus*	x				x
Parelwouw	*Gampsonyx swainsonii*			x		
Langsnavelwouw	*Chondrohierax uncinatus*				x	
Grijskopwouw	*Leptodon cayanensis*	x				
Zwaluwstaartwouw	*Elanoides forficatus*				x	x
Zwarte Kuifarend	*Spizaetus tyrannus*		x		x	
Moerasbuizerd	*Busarellus nigricollis*	x				
Slakkenwouw	*Rostrhamus sociabilis*	x	x			
Slanksnavelwouw	*Helicolestes hamatus*	x	x			
Donkergrijze Wouw	*Ictinia plumbea*		x	x	x	x
Langpootkiekendief	*Geranospiza caerulescens*			x		
Krabbenbuizerd	*Buteogallus aequinoctialis*	x				
Savannebuizerd	*Buteogallus meridionalis*		x	x		
Zwarte Arendbuizerd	*Buteogallus urubitinga*				x	x
Wegbuizerd	*Rupornis magnirostris*	x	x	x		
Grijze Buizerd	*Buteo nitidus*		x			x
Lachvalk	*Herpetotheres cachinnans*		x			
Roodkeelcaracara	*Ibycter americanus*				x	x
Zwarte Caracara	*Daptrius ater*					x
Geelkopcaracara	*Milvago chimachima*	x	x			
Vleermuisvalk	*Falco rufigularis*				x	x

Jongerenrubriek “HET WINTERKONINKJE”

Cees Baart

Tot nu toe hebben we een prachtige nazomer gehad en ook een groot deel van de herfst was super. De temperatuur was zelfs vaak genoeg zo hoog, dat je jas uit kon. Het was genieten. Genieten ook van de vogeltrek. Door het mooie weer hoefde je voor het bekijken hiervan het niet koud te hebben. Maar wat dan toch gek is, is dat het met het zachte mooie ook zo ineens weer over kan zijn. Wordt het kouder en valt de regen met bakken neer. Zoals begin november. Dan begrijp je ineens waarom de vogels vertrekken willen. Alle drie de excursies hieronder hebben met die zogenaamde reiskoorts van de vogels te maken. Juist dit onderwerp kun je je als vogelaar, of je nou jong of oud bent, altijd weer over verwonderen en kan je blijven boeien. Wij hebben in ieder geval tijdens onze excursies hiervan genoten. Als Jeugdvogelclub gaan we in het nieuw jaar natuurlijk gewoon door. Neemt niet weg dat de mensen van de Jongerenwerkgroep bij de start van het nieuwe jaar jullie allemaal een heel goed, gezond en vogelrijk nieuw jaar willen toewensen!!!

Excursie ondergelopen bollenlandjes

Cees Baart

Op zondag 4 september vertrokken we met 7 kinderen richting Petten. De afgelopen uren was het weer behoorlijk van slag – veel regen en veel wind – maar Buienradar deed voor de komende uren betere voorspellingen. We waagden het erop. Te meer omdat we met de auto gingen en we zo onze schuilplaats voor eventuele regenbuien steeds in de buurt hadden. Dit laatste was rond 10 uur één keer het geval. Verder hebben we het enorm getroffen en is het droog gebleven. Het kwam goed uit dat de zon zich maar een paar keer kort liet zien, want deze konden we vandaag eigenlijk niet gebruiken. Als deze namelijk voortdurend geschenen zou hebben dan hadden we steeds tegen het licht in moeten kijken…. Onze eerste stop was op de parallelweg Belkmerweg, die de Pettemerweg kruist. Hieronder volgt wat we per ondergelopen bollenveldje zagen: Landje 1: Slobeend, Kleine Mantelmeeuw, Zilvermeeuw en Groenpootruiter. Landje 2: Houtduif op het dijkje, Kokmeeuw, Grutto, Boerenzwaluw en Zwarte Kraai. Landje 3 Witte Kwikstaart, Tureluur, Steenloper, Kleine Strandloper, Kemphaan, Rosse Grutto, Bonte Strandloper, Watersnip, Koolmees (gehoord), Bontbekplevier en Blauwe Reiger. Landje 4: Wintertaling, Wilde Eend, Oeverloper, Witgat, Bosruiter, Grote Mantelmeeuw, Kuifeend, Ekster, Meerkoet, Huiszwaluw, Kievit, Tjiftjaf en Pimpelmees (gehoord). Onderweg naar de Putten: Bergeend, Aalscholver,Scholekster en Kauw.

Ondergelopen bollenlandje Foto: Cees Baart

Bij de Putten Foto: Wouter Wildschut

Bij de Putten zelf: Grote Stern, Visdiefje, Fuut en Dwergstern. Al met al hebben we een geslaagde excursie gehad en ook nog eens 41 soorten gezien. Zijn we helemaal niet nat geworden en keerden we voldaan weer naar huis.

Vogeltrek-excursie

Henk van der Leest en Gertjan Teeling

Op zondag 9 oktober 2016 kwamen 5 jonge vogelaars af op de vogeltrek excursie onder leiding van Huub Huneker en Henk van der Leest. Door het mooie weer trokken de vogels hoog over en waren niet of nauwelijks te zien en te horen. We begonnen daarom de excursie op de parkeerplaats beneden bij het Strandplateau. Hier struinden we de struiken af op zoek naar rustende en foeragerende vogels. Vervolgens fietsten we zuidwaarts richting het Hoefijzermeer om daar de excursie af te sluiten. Gertjan Teeling schreef onderstaand verslag en deelt met ons de waarnemingen die hij bij de excursie noteerde.

We zijn naar de duinen van Castricum geweest en daar hebben we een paar vogels gezien die aan het trekken waren. We zijn bij het Boetje van Kees geweest en daar hebben we heel veel vogels gezien.

Blauwe Reiger Foto: Cees Baart

Kuifeend, man Foto: Cees Baart

De vogels die we hebben gezien zijn: 17 Vinken, 20 Aalscholvers, 22 Spreeuwen, 2 Zanglijsters, 3 Koolmezen, 3 Roodborstjes, 2 Tapuiten, 2 Graspiepers, 1 Buizerd, 1 Tjiftjaf, 2 Knobbelzwanen, 2 gewone Zwanen, 1 Merel, 30 Meerkoeten, 7 Kuifeenden, 2 Futen, 20 Tafeleenden, 1 Nijlgans, 1 Waterral, 2 Blauwe Reigers, 1 Winterkoning, 2 Grote Bonte Spechten en 3 Sijsjes. Oftewel het was een geslaagde excursie.

Verslag excursie Vinkenbaan 6 november 2016

Sacha Adriaansche

Eenmaal aangekomen bij de Vinkenbaan begonnen we meteen met het ringen van de vogels (Merel, Vuurgoudhaantje, Goudhaantje, Goudvinkjes en Roodborstjes). Eerst werd de ring om de poot dicht geknepen; daarna het vetpercentage bekeken; daarna werden de vleugels opgemeten en werd de vogel gewogen. Na het wegen mocht hij weer gaan.

Toen we even later een rondje gingen lopen, hadden we maar 2 Roodborstjes en 1 Merel gevangen en dus besloten we om naar het meer in de buurt te gaan en daar naar watervogels te gaan kijken. Er waren een hoop Tafeleenden, heel veel Meerkoeten , Futen, Aalscholvers en nog een paar andere soorten. Het was heel gezellig.

Jongeren-excursie Vinkenbaan Foto's: Jos Vroege

Overzicht Jongerenexcursies tot het voorjaar 2017.

Vr. 6 jan.* Vr. 13 jan. Vr. 20 jan.	Bosuilen Dijk en Duin Marquette Dijk en Duin	Jeroen – **met onze jeugdleden** – 6/1 Jan – publieksexc. 13/1 Micha – publieksexc. 20/1	Fiets-excursie. Lukt het je niet om met de excursie van 6 jan. mee te gaan dan kun je nog op 13/1 of 20/1.
Zo 12 febr.	Tekenen	Jan en Cees	De Hoep/ Cees • In 2 groepen • Agenda PWN – vooral het vogelaspect benadrukken
Zo 12 mrt.	Vroege vogels rondom Kijk Uit	Hans Stapersma Dick Dekker	Te voet.
Zo 9 apr.	Rondje De Woude	Micha en Jan	Auto-excursie.

* Tenzij anders aangegeven zijn de excursies op de 2de zondag van de maand.

Vogelbladen November 2016

Martine Kamminga

In De Kleine Alk, nr. 3 van dit jaar, schrijft Kees Roobeek een artikel over zijn wederwaardigheden rond de telling van Blauwe Reigers die al jaren een kolonie vormen op de begraafplaats van Bergen. Daar zitten elk jaar zo'n 15 broedparen. Bijzonder, omdat ze in de dennenbomen zitten. In 2013 ontdekte hij dat de beheerder van het kerkhof de nesten verwijderde, wat tegen de regels van de Flora- en Faunawet is. De beheerder gaf als reden op, dat de Reigers de grafstenen onder-scheten. In 2014 was er geen enkel nest. In 2015 waren er weer twee. Toen heeft Kees Roobeek, samen met een medestander, en na veel heen en weer ge-e-mail met de Gemeente Bergen en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, het voor elkaar gekregen dat de Reigers op het kerkhof weer met rust worden gelaten. Dit jaar waren er weer drie nesten.

Er zijn plannen voor de aanleg van een nieuwe afslag van de A9 bij Heiloo, naar Heiloo zelf en naar het industrieterrein Boekelermeer. Daarom is de Stichting Heilloze Weg in het leven geroepen, die strijd voert tegen deze plannen. De weg kan schade toebrengen aan het leefgebied van weidevogels, vleermuizen, de Noordse Woelmuis, de Rugstreeppad en de Bittervoorn in het Limmer Die. De Gemeente Heiloo heeft het ontwerp bestemmingsplan ter inzage gegeven en hieruit blijkt dat ze wel van plan is de potentiële natuurschade te compenseren in de vorm van wat "nieuwe natuur", maar omdat nog geenszins duidelijk is hoe en waar ze dat gaat realiseren, gaat ook Vogelwerkgroep Alkmaar een inspraakreactie indien- en (*red*.: net als wij gedaan hebben - het betreft hier ook ons werk-gebied!)

Meeuwenoverlast.
De gemeenten Leiden, Haarlem en Alkmaar waren in hoger beroep gegaan tegen de uitspraak van de Rechtbank van Amsterdam, dat ze de meeuwenpopulaties, die overlast veroorzaakten in hun stad, ongemoeid moesten laten. De Raad van State heeft hun in het gelijk gesteld. Nu mogen ze "onderzoek doen" naar maatregelen om de overlast van meeuwen in hun stad tegen te gaan, zoals nestbeheer en het weren en verjagen van meeuwen. Ze mogen ze dus nog niet bestrijden. Maar in de toekomst zou daar ook een ontheffing voor kunnen worden verkregen, als ze die aanvragen. Volgens Sovon nemen sinds 1990 de aantallen broedende Zilver- en Stormmeeuwen elk jaar met zo'n 5% af. In een rapport van 2014 stelt Sovon dat hun aantal niet goed te schatten is, omdat de volledigheid van de telling 40 tot 70% is. Hieruit concludeert de Staatssecretaris van Economische Zaken dat het aantal mogelijk stabiel is,

ook omdat volgens hem de aanwas van jonge vogels van buiten de steden de populatie in stand houdt. Dat maakt hij op uit cijfers van 2013 en van 2014. Vogelwerkgroep Alkmaar is teleurgesteld over de uitspraak van de Raad van State, maar hoopt dat de gemeente Alkmaar zich daadwerkelijk zal inzetten voor preventieve, diervriendelijke maatregelen om de overlast tegen te gaan, zoals deze in zijn Beleidsnota Dieren en Dierenwelzijn aangeeft. De Vogelwerkgroep wil met een eigen concept-Plan van Aanpak de gemeente graag terzijde staan.

De Fitis. 2016, nr. 3
De vereniging Behoud de Polders heeft in hun rapport "De Laatste Grutto? Advies Beheerplan Vosse- en Weerlaner polder" de desastreuze gevolgen van de herinrichting van die polder uiteengezet. In 2012 telde het gebied maar liefst 115 nesten van weidevogels, waaronder 75 van steltlopers, waarmee dit het beste broedgebied met de hoogste nestdichtheid per hectare voor weidevogels in Zuid-Holland was. Sindsdien is hun populatie met 83% achteruitgegaan, nadat het gebied is opengesteld voor recreatie. Er zijn voet-, fiets- en ruiterpaden aangelegd, alsmede een struinpad. Alleen deze laatste wordt in de broedtijd afgesloten. Maar men laat zijn hond er rustig loslopen en er rijden brommers rond, wat verboden is, maar toezicht is er nauwelijks. Voor de herinrichting had de Vereniging gewaarschuwd voor deze gevolgen, maar daar is niet naar geluisterd. Ook met de wintergasten en trekvogels gaat het niet goed in het gebied. Dit jaar zijn ze met 56% in aantal afgenomen ten opzichte van 2012 en 2013. Vooral eendensoorten zoals Krakeend en Wintertaling, mijden de gedeelten waar het publiek mag komen, ook op dagen dat er weinig mensen zijn. Na een aantal verstoringen blijven de vogels dus weg. Maar ook de toenemende verruiging door Pitrus kan een rol spelen. De Vereniging presenteert nu een aantal voorstellen om de situatie te verbeteren. Bijvoorbeeld het weghalen van hekken, het afsluiten van enkele paden, het aanleggen van plas-drasgebieden en het verbod op loslopende honden, enzovoort.

Goed nieuws echter van het Oeverzwaluwenfront in de Haarlemmermeer.
In het tijdelijke gronddepot van de Wilde Infra-en Cultuurtechniek in Vijfhuizen broedden wel 25 paren Oeverzwaluwen. Na hun vertrek wordt de grond gebruikt voor de wegenbouw. De nieuwe wand naast het sportcomplex Koning Willem-Alexander, in 2013 aangelegd, werden na een aarzelend begin, dit jaar maar liefst 49 van de 63 nesten bezet. Maar het broedeiland in de Toolenburgerplas, in het voorjaar helemaal gereed gemaakt voor de komst van de vogels, bleef dit jaar leeg, echter in de

natuurlijke steile wand aan de andere kant van de plas werd wel stevig gebroed: 139 nesten, een record! De Oeverzwaluwenwerkgroep doet sinds 2010 mee aan het Internationale ringonderzoek RAS: Retrapping Adult for Survival, in Nederland gecoördineerd door het Vogeltrekstation. Maar liefst 365 vogels heeft ze kunnen vangen en voorzien van een ringetje, waardoor ze gevolgd kunnen worden. 55 vogels zijn dit jaar terug gevangen, ook een zeer hoog aantal. De oorzaak van dit succes is niet bekend. Misschien waren de omstandigheden in West-Afrika, waar ze overwinteren, erg gunstig. Maar elders in Nederland lopen hun aantallen juist terug. Intrigerend.

In De Skor nr. 3 een artikel over de Tapuit, die, zoals iedere vogelaar wel weet, erg achteruit is gegaan de laatste jaren. De Tapuit leeft op zandige grond met veel verstuivingen, op zuidhellingen in de duinen, kale en droge gebieden met veel korstmossen en mossen en kleine kruidachtigen. Op Texel en in veel andere plekken in Nederland, zoals Drenthe, is dit type landschap vrijwel verdwenen. Daar zijn verschillende oorzaken voor, nl. kustafslag van buitenduinen, verdroging van de duinen door cultuurtechnische werken in het achterland, verruiging van de bodemvegetatie door aanvoer van stikstofrijke lucht. De Tapuit broedt graag in konijnenholen. Het Konijn is echter sterk in aantal afgenomen door virusziekten en predatie. Koeien en paarden, die ingezet worden bij de begrazing, trappen de nestholen dicht. Ook het toegenomen gebruik van pesticiden in hun overwinteringsgebied in Afrika, is een oorzaak van de verdwijning van de Tapuit. Verder komen er steeds meer recreanten in hun leefgebied, vaak met loslopende honden. Maar wat nu de sleutelfactor is voor het verdwijnen van de Tapuit, is nog onbekend. In Meyendel bijvoorbeeld, bij Den Haag, is het Konijn weer terug van weggeweest, maar de Tapuit laat het daar tot nu toe afweten. Tapuiten zijn erg plaatstrouw. Misschien komen ze niet zo gauw meer terug als ze eenmaal ergens zijn weggegaan (suggestie van Martine). Sovon is in mei van dit jaar op Texel en onderzoek gestart naar de maatregelen die genomen kunnen worden om het leefgebied voor Tapuiten te verbeteren. Ook in de Noordduinen tussen Den Helder en Groote Keeten, waar de populatie stabiel is, en hier bij Castricum, waar een sterke afname is, wordt onderzoek gedaan. Tapuiten zullen worden geringd, gewogen, gemeten en hun broedsucces en overleving van hun jongen zullen worden bekeken.

Het gaat goed met de Eidereenden op Texel. Vooral bollenpercelen zijn bij hun geliefd als broedgebied. Hun voedsel, schelpdieren, halen ze uit de Waddenzee. Om daar te komen, moeten ze de dijk over. Langs de zeedijk

lopen echter twee hekken van staaldraad, één aan de landzijde en één aan de zeezijde. De mazen van die hekken zijn te klein voor de Eidereenden om tussendoor te kruipen, dus moeten ze er overheen vliegen, wat erg veel energie kost als ze jongen hebben. Bovendien duurt het te lang voor ze weer terug zijn met voedsel, met als risico dat de jongen ten prooi vallen aan Meeuwen. Nu hebben een aantal vrijwilligers, met toestemming van de gemeente, een aantal doorgangen gemaakt in de heiningen, steeds recht tegenover elkaar, door afgezaagde stukken pvc-buis in de mazen te steken. Nu maar hopen dat de Eidereenden ze gaan gebruiken.

Wie kan zich nog herinneren dat op 31 maart jl. duizenden liters gasolie in de Noorderhaven van Oudeschild zijn gelekt? Pas na vier dagen werd de hoofdingang van de haven afgeschermd om te voorkomen dat de olie in de Waddenzee zou stromen. Te laat, want door de getijden had de olie zich al verspreid van de Schorren tot aan de NIOZ-haven. Daar bevinden zich veel mosselbanken en er zaten ook 3000 Eidereenden. De schrijvers van dit artikel verbazen zich over het feit dat er zo laat werd ingegrepen. Er moet toch een rampenplan zijn voor zulke calamiteiten. En van de zomer kreeg de jachthaven evengoed de Blauwe vlag voor veilig water, terwijl vlak na de ramp de sterk begroeide scheepshuiden in de jachthaven ineens schoon bleken te zijn. Dat wijst op vergiftiging.

Boerenlandvogels

Landschap Noord-Holland heeft boerenlandvogels als een van haar speerpunten en zoekt daarvoor via SVN steun bij leden van de Vogelwerkgroepen in Noord-Holland. Als u daarvoor interesse heeft kunt u zich:

- Abonneren op de digitale nieuwsbrief boerenlandvogels via een email aan j.stuart@landschapnoordholland.nl,
- Opgeven voor een basiscursus weidevogelbescherming en/of de cursus weidevogelmonitoring, via de website van Landschap NH.

LNH heeft als onderdeel van haar activiteiten op dit gebied ook een lezing over bescherming van weidevogels samengesteld. De commissie Lezingen en Excursie van de Vogelwerkgroep heeft die nu op haar lijstje staan ter overweging.

Vogelwaarnemingen in Midden-Kennemerland, juli-oktober 2016

Hans Schekkerman

In de afgelopen jaren vielen de driemaandelijkse perioden van deze waarnemingenrubriek (samengesteld door Leo Heemskerk, waarvoor veel dank!) samen met de jaarkwartalen. Bijgevolg verliepen er steeds drie maanden tussen de laatste besproken waarnemingen en het verschijnen van dit verslag in de Winterkoning. Door de verslagperiode nu éénmalig te verlengen brengen we dit interval terug tot twee maanden. De daaruit volgende nieuwe periodegrenzen vallen ook iets beter samen met de seizoenen in het 'vogeljaar': feb-apr, mei-jul, aug-okt en nov-jan. Dit waarnemingenoverzicht beslaat dus de periode 1 juli t/m 31 oktober 2016. Het is een selectie van interessante waarnemingen (bijzondere soorten of aantallen), samengesteld op basis van meldingen op www.waarneming.nl en www.trektellen.nl, aangevuld met waarnemingen en vangsten bij de Vinkenbaan, en hier en daar voorzien van wat interpretatie. Alle melders worden hartelijk bedankt voor het invoeren van waarnemingen, ook als ze hier niet zijn vermeld. Vragen/opmerkingen: hans.schekkerman@sovon.nl. Veel gebruikte afkortingen: tp = ter plaatse; kj = kalenderjaar; ovv, Z = overvliegend, naar Zuid; NHD = Noordhollands Duinreservaat.

Algemeen

Najaar 2016 was bijzonder qua weersomstandigheden en vogels. Wilde het aanvankelijk maar niet zomeren (wat geslaagde broedgevallen van Grauwe Klauwier en Roodmus gelukkig niet in de weg stond), in augustus trad een *Indian summer* in die met een paar onderbrekingen tot in oktober duurde. Samensteller dezes kan zich geen najaar heugen waarin de wind zo aanhoudend in de oosthoek zat. Daardoor was er vaak goede landtrek te zien over het buitenduin, met veel zwaluwen en grote gele kwikstaarten en relatief veel Visarenden, Grote Piepers en Dwerggorzen. In oktober volgden naast veel Bladkoningen enkele Siberische dwaalgasten: Pallas', Raddes en Kroonboszanger. Zeevogels zoals stormvogelachtigen en jagers werden echter maar weinig gezien, met uitzondering van enkele dagen eind september toen de wind even hard uit het westen waaide. Toen bleken zich flinke aantallen Grauwe Pijlstormvogels op zee te bevinden.

Patrijs

18 jul – 1 tp, Broekakkers, Egmond-Binnen – Luud Baas
29 jul – 2 paartjes met 3 en 1 juveniele, Hogedijk, Egmond-B. – S. Geel
3 sep – 3 opvliegend, Egmond-Binnen – Cees Baart
23 okt – 3 tp, duinen Noordpier-Wijk aan Zee – Lonnie Bregman

Kwartel
19 jul – 1 zingend, Broekakkers, Egmond-Binnen – Cees Baart
Toendrarietgans
5 okt – 3 tp, Doornvlak NHD Bakkum – Jan van Leeuwen. Verrassende soort bij deze duinplas!
Kleine Rietgans
5 okt - 4 ovv, Infiltratiegebied Castricum – Hans van der Meulen
7 okt – 2 N, Infiltratiegebied Castricum – Kees Roselaar
14 okt – 8 Z, NHD Vogelduin (trektelpost) – R. Altenburg, Dick Groenendijk
15 okt – 40 ZO en 2 N, Castricum aan Zee – H. Schekkerman, Guido Keijl
26 okt – 29 Z, NHD Vogelduin (trektelpost) – Hans Groot
Grauwe Gans
Grootste gemelde aantallen:
22 sep – 665 tp, Castricummerpolder – Cees de Vries
8 okt – 660 uitvliegend van slaapplaats, Infil. Castricum – H. Schekkerman
Kolgans
15 t/m 23 jul – 1 tp, Heemskerker Noordbroekpolder en Waterberging Noorderveld – Ruud Altenburg, Hans Schekkerman. Najaarstrekkers werden gezien vanaf 1 okt; op 5 okt voor het eerst meer dan 1000. Vanaf 21 okt foerageerden maximaal 100 Kolganzen in de Heemskerker Noordbroekpolder.
Grote Canadese Gans
Grootste groep: 18 aug – 100 tp, Waterberging Noorderveld – Jos Boot
Kleine Canadese Gans
In de regio rond Purmerend bevindt zich een forse (broed)populatie Kleine Canadese Ganzen. Deze vogels zwermen geregeld uit tot in de Schermer, maar in ons werkgebied duiken ze maar zelden op.
14 aug – 1 tp, Groote Ven, Castricummerpolder – Cees de Vries
25 sep – 1 tp, Heemskerker Noordbroekpolder – Rik van der Starre
Brandgans
15 jul – 359 tp, Castricum – Hans Schekkerman. “Complete telling dorp: 307 ruiende adulte vogels in groepen, en 13 paren met in totaal 26 nog niet vliegvlugge jongen.” In juli verblijft vrijwel de gehele Castricumse brandganzenpopulatie in de bebouwde kom tijdens de rui van de slagpennen.
Rotgans
10 jul – 1 naar N, strand Castricum – Hans Schekkerman.
12 aug – 1 tp, Heemskerker Noordbroekpolder – Ruud Altenburg
Kleine Zwaan
27 okt – 1 N, Reservaat-Oost, NHD Castricum – Danny Bregman

Casarca
15 t/m 26 jul – 2 tp, Waterberging Noorderveld – Hans Schekkerman e.a.
20 jul – 3 naar Z, Castricum aan Zee (Zeetrek) – Hans Groot
15 t/m 31 aug – 1 Broekakkers, Egmond-Binnen – Hans Groot e.a. Op onder water gezet bollenveld.
Mandarijneend
De gehele periode geregeld (maar niet altijd) aanwezig op de Karpervijver, NHD Bakkum; maximaal 5 tegelijk maar er zijn ten minste 5 mannetjes en 2 vrouwtjestypes gezien – Ruud Costers, Tineke Ros, Kees Roselaar, Bert Klees
Pijlstaart
Naast enkele waarnemingen van trekkende vogels over zee:
9-10 sep, 1 okt en 24-30 okt – maximaal 5 tp, Waterberging Noorderveld – Ruud Altenburg e.a.
Zomertaling
14 en 28 aug – 2 tp, Waterberging Noorderveld – Rienk Slings, Lonnie Bregman
Krooneend
16 t/m 29 okt - 6 tp en 30-31 okt – 3tp, Hoefijzermeer, NHD Castricum – Tineke Ros, Rutger Polder e.a. Ongetwijfeld aangetrokken door de kranswierbegroeiing die na de schoonmaak van het Hoefijzermeer tot ontwikkeling is gekomen (net als de vele Meerkoeten).
Topper
6 sep – 1 vr/eclips tp, Infiltratiegebied Castricum – Sven Valkenburg. “Zeer onwaarschijnlijk, maar klassiek exemplaar in eclips.”
IJseend
15 okt – 1 zomerkleed N + 1 man winterkleed Z, Castricum aan Zee – Hans Schekkerman. IJseend is langzamerhand een zeldzaamheid aan het worden bij ons. Curieus genoeg kruisten deze twee elkaar voor de telpost.
Grote Zaagbek
1 jul – 1 man eclipskleed, Noordzeekanaal Velsen-Noord – André van Vliet. Overzomerende vogel.
20 aug – 3 vrouwkleed Z, Noordpier IJmuiden – Kees de Jager
11 sep – 8 vrouwkleed N, Noordpier IJmuiden – Iwan Vermeij
Parelduiker
29 okt – 1 N, Castricum aan Zee (zeetrek) – Guido Keijl
Vale Pijlstormvogel
Van de Vale Pijlstormvogel uit de Middellandse Zee is het voorkomen langs onze kust niet zo geassocieerd met stormweer. Pas de vierde en vijfde waarnemingen uit ons werkgebied:

31 jul – 1 N, Castricum aan Zee (zeetrek) – Hans Groot. “Om 7.22 uur halverwege, langdurig te volgen. Wittige buik en donkerbruine verenkleed goed te zien. Om 7.54 uur opgepikt op telpost Camperduin.”

4 sep – 1 Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Mark Res. “19:30, vlak achter de branding langs keilend. Dacht in eerste instantie aan grauwe pijl maar op moment dat buik zichtbaar werd bleek deze licht te zijn. Duidelijk geen noordse pijl vanwege donkerbruine i.p.v. zwartachtige bovendelen. Verder was alleen de buik groezelig vuilwit en dus niet wit als bij Noordse; staart en ondervleugel ook donker.”

Noordse Pijlstormvogel

28 sep – 1 Z, Castricum a Zee (zeetrek) – S. Valkenburg, M. Res, H. Groot

29 sep – 3 Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Guido Keijl

2 okt – 1 N Castricum aan Zee (zeetrek) – Hans Schekkerman

Grauwe Pijlstormvogel

4 sep – 2 Z + 1 N, Castricum a Zee – H. Schekkerman, M. Res, Guido Keijl

28 sep – 26 Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Sven Valkenburg, Mark Res, Hans Groot (17:15-19:35)

29 sep – 46 Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Guido Keijl, Hans Schekkerman. Telpostrecord; 40 hiervan tussen 18:00 en 19:30.

30 sep – 1 Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Mark Res

18 okt – 3 Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Guido Keijl

Noordse Stormvogel

11 sep – 1 Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Guido Keijl

28 sep – 1N, Castricum aan Zee (zeetrek) – Sven Valkenburg

1 okt – 1 Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Henk Levering

Vaal Stormvogeltje

28 sep – 1 Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Sven Valkenburg

19 okt – 1 N, Castricum aan Zee (zeetrek) – Hans Schekkerman

Roodhalsfuut

27 aug – 1 1e kj N, Castricum aan Zee (zeetrek) – Guido Keijl

Geoorde Fuut

Van de drie paren die in mei een nest hadden gebouwd in de Wei van Brasser (NHD Bakkum) heeft er slechts één (twee) jongen gekregen. Vanaf 3 jul bouwden vermoedelijk de twee mislukte paartjes een nest in het nabijgelegen Doornvlak. Hiervan bracht één paar twee kuikens groot. Laatste waarneming hier was op 5 sep (juv.; Tineke Ros, M. v. Leeuwen).

Ooievaar

2 t/m 3 jul – 1 tp, Castricummerpolder en Heemskerker Noordbroek – Rene Mastwijk e.a.

5 jul – 1 Limmerpolder-West – Guido Keijl
20 jul – 1 ovv Castricum – Willem Olbers
23 jul t/m 7 aug – maximaal 4, Heemskerker Noordbroekpolder – Ruud Altenburg, Klaas Pelgrim e.a.
15 t/m 19 aug – 1 tp, Limmerpolder en noordoostrand Castricum – Mira Heesakkers e.a.
1 t/m 6 sep – 1 tp, Heemskerker Noordbroek en Castricummerpolder – Hans Schekkerman e.a.
16 okt – 2 O, Noord-End, Castricum – Piet Hollenberg

Zwarte Ooievaar

23 jul – 1 juveniel foeragerend, Doornvlak, NHD Bakkum – Jos Vroege e.a. Overnachtte op de vogelkijkhut en verdween de volgende ochtend.
30 jul – 1 juveniel Z, Zweefvliegveld, NHD Castr. – J. Vroege, H. Levering
8 t/m 29 aug – 1 juveniel, NHD Castricum/Bakkum – Nico van Breemen e.a. Deze lang pleisterende vogel was nogal mobiel en foerageerde in alle duinplasjes tussen het Doornvlak, de Glopstukken, Koningsduin en zuidwaarts tot Reservaat-Oost in NHD Heemskerk.
18 aug – een 2e juv. vogel kort foeragerend samen met de eerste, Zeeweg NHD Castricum (J. Peeters). Vermoedelijk een van deze twee vloog later op de ochtend naar NW over Castricum (Hans Schekkerman).

Zwarte Ooievaar, Doornvlak, 23 jul 2016 Foto: Sander Lagerveld

Zwarte Ibis
27 sep t/m 7 okt, 21 okt, en 29 okt – 1 adult foeragerend, Heemskerker Noordbroekpolder en Waterberging Noorderveld – Hielke Boomsma, Hans Schekkerman, Rienk Slings e.a. Vast dezelfde vogel uit de twee voorgaande najaren, misschien zelfs afkomstig uit de grote groep van 2013.

Lepelaar
Geregeld aanwezig in Waterberging Noorderveld en de plasjes van de Groote Ven. Maximum 20 in de waterberging op 20 jul. Grotere zuidwaarts trekkende groepen werden gezien op 11 sep (52 exx), 30 sep (42) en 1 okt (63+91+27); zowel over zee als over land.

Roerdomp
Vanaf 14 sep – 1 tp, Infiltratiegebied NHD Castricum – Arnold Wijker, Dick Groenendijk e.a.

Purperreiger
20 jul – 1 1e kj, Infiltratiegebied Castricum en Castricummerpolder – Hans Groot, Guido Keijl
10 aug – 1 tp, Limmerpolder-Oost, Akersloot – Paul de Jong
14 aug – 1 1e kj, Castricummerpolder – Cees de Vries
31 aug – 1 1e kj, Heemskerker Noordbroekpolder – Ruud Altenburg, Aaron Meijer. Overnachtte in boom in de groenstrook tussen Rendorppark en verpleeghuis Meerstate.
29 okt – 1 1e kj, Heemskerker Noordbroekpolder – Jos Vroege. Een erg late vogel!

Kleine Zilverreiger
9 jul – 1 Z, Infiltratiegebied Castricum – Jos Vroege
1 t/m 12 aug – 1 tp, Reservaat-Oost, NHD Heemskerk – Klaas Mudde e.a.
12 t/m 15 aug – 1 tp, Wei van Brasser, NHD Bakkum – D. Bregman e.a.
23 aug – 1 tp, Diederik, NHD Bakkum – Stephan Gomes
18 sep – 1 tp, Heemskerker Noordbroekpolder – Jos Vroege.

Grote Zilverreiger
Teruggekeerde Grote Zilverreigers werden gemeld vanaf 26 jul (Waterberging Noorderveld – Tinus Butter). Bij een slaapplaatstelling op 22 okt overnachtten 36 vogels op het starteiland in het Alkmaardermeer (Arend de Jong e.a.).

Kuifaalscholver
31 aug (1e kj), 29 sep (adult), 19 okt en 29 okt (1e kj) – 1 tp, Noordpier IJmuiden – Leo Heemskerk, Rene Hoogenboom, Peter Zwitser, Hans Schekkerman

Purperreiger, Heemskerk, 31 aug 2016 Foto: Ruud Altenburg

Visarend

17 aug – 1 Z, Wei van Brasser, NHD Bakkum – Erwin van Saane
20 aug – 1 Z, Reservaat-Oost, NHD Heemskerk – Jos Vroege, Henk Levering
7 sep – 1 Z, Zweefvliegveld, NHD Castricum – Ronald Sunnotel
15 sep – 1 Z, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Mark Res
16 sep – 2 Z, NHD Bakkum –10.20 Koepelduin (Arie Dekker e.a.), 16:10 Zwarte Vlak (Bart Korf).
21 sep - 2 Z, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Mark Res e.a.
4 okt – 1 Z, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Mark Res, Henk van der Leest
6 okt – 1 tp, Infiltratiegebied Castricum - vinkenbaan.

Wespendief

Tussen 15 jul en 2 sep geregeld waargenomen in NHD terrein Bakkum (Wei van Brasser, Vogelduin, camping), NHD Castricum (o.a. Geversduin; maximaal 6), en NHD Heemskerk (Groote Vlak). Daarbuiten en daarna nog de volgende meldingen:

21 jul – 1 adult man Z, Noordzeekanaal, Velsen-Noord – Dick Groenendijk
9 sep – 1 ovv, Reservaat-West, NHD Heemskerk – Ruud Altenburg
15 sep – 1 uit zee + 2 naar Z, Vogelduin NHD Bakkum – Mark Res, Roald van Splunter

Bruine Kiekendief

15 sep - 14 Z, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Mark Res, Lonnie Bregman. Hoog dagtotaal, bij stevige oostenwind.
Late waarnemingen op 17 en 22 okt – elk 1 Z, vinkenbaan.

Blauwe Kiekendief

Er werden wat meer Blauwe Kieken gezien dan in de afgelopen najaren (m.u.v. 2011): vroege meldingen op 17 aug (1 Z, Zuidernollen, NHD Castricum – Kees Roselaar) en 7 sep (1 ad vr jagend, Heemskerker Noordbroekpolder – Bert Rodenburg), en vervolgens vanaf 4 okt 18 vrouwtjes/ juveniele in het buitenduin van de Hoge Toren tot aan Wijk aan Zee, waarvan ongeveer de helft doortrekkend en de helft jagend in het duingebied.

Steppekiekendief

12 sep – 1 juveniel naar Z, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Lonnie Bregman. Niet onverwacht na een week met oostenwind waarin dagelijks meerdere exemplaren van deze sterk toenemende soort door Nederland trokken, maar wel de eerste voor de telpost en pas de derde ‘zekere’ in onze regio.

Blauwe/Grauwe/Steppekiekendief

Het onderscheiden van ‘ringtails’ - vrouwtjes en jongen van Blauwe, Grauwe en Steppekiekendief – blijft lastig; aan eenmalig langsvliegende vogels zijn geregeld te weinig kenmerken te zien om tot een zekere determinatie te komen:
7 sep – 2 Z, infiltratiegebied NHD Castricum – Ronald Sunnotel
11 sep – 1 hoog Z, Zeeweg NHD Castricum – Sander Schagen

Roodpootvalk

22 sep t/m 8 okt – 1 juveniel tp, Infiltratiegebied Castricum. – Mark Res e.a. Nooit eerder pleisterde zo lang een Roodpootvalk in de regio. De vogel liet zich prachtig bekijken, foeragerend op libellen en rustend in dode boompjes. Af en toe foerageerde hij ook elders (Brabantse Landbouw, Geversduin).

12 okt – 1 kort tp, daarna Z, Doornvlak NHD Bakkum – Hielke Boomsma, Rene Hoogenboom. Niet de juveniel van het infiltratiegebied die een uitstapje maakte, maar een adulte vrouw: “geheel oranje buik en een oranje en licht getekende kop”.

Roodpootvalk, Hoefijzermeer, 23 sep 2016 Foto: Ruud Altenburg

Smelleken

Tussen 6 sep en 24 okt 11 waarnemingen van langstrekkende vogels in het buitenduin van het NHD. Ter plaatse verblijvende of jagende Smellekens werden gezien in het Doornvlak (9 sep en 4 okt- Hielke Boomsma e.a.) en het Vogelduin (9 okt – Rick van den Akker), en in de Castricummerpolder (16 en 22 sep - Cees de Vries, Hans Schekkerman).

Boomvalk

Er was een broedgeval (uitkomst onbekend) bij de Kooibrug over de A9 bij Heiloo. Tussen 9 jul en midden aug foerageerden op vele dagen Boomvalken rondom de Wei van Brasser en het Doornvlak in NHD Bakkum; maximaal 3 op 15 jul waaronder minstens twee 2e kj vogels. Ook in NHD terreinen Castricum en Heemskerk werden jagende Boomvalken gezien, en daarbuiten bij de Waterberging bij Heemskerk, in de Limmerpolder bij Akersloot, en in de Vennewaterspolder bij Egmond. Laatste waarnemingen op 24 sep (Reservaat-West, NHD Heemskerk – R. Oosterlaar) en 28 sep (Waterberging Noorderveld – Mick Brinkkemper).

Slechtvalk
40 waarnemingen: in Beverwijk/Velsen (o.a. Tata Steel), Heemskerker Noordbroekpolder, Castricum aan Zee (over zee), Infiltratiegebied Castricum, Vogelduin en Doornvlak (NHD Bakkum) en Hempolder Akersloot. Op 3 okt vlogen 3 vogels tegelijk boven Castricum (Mark Res). Van 8 t/m 15 okt rustte vrijwel dagelijks een adulte man op het NS-station van Uitgeest (Ruud Altenburg e.a.). Drinkende of badende vogels werden gezien bij het duinmeer aan de Plesmanweg in Beverwijk en meermalen in het Doornvlak.

Kleine Plevier
Ca. 20 waarnemingen, de laatste op 25 aug, en de grootste aantallen in Waterberging Noorderveld (20 op 3 jul en 11 op 18 jul – Rienk Slings, Hans Schekkerman). Buiten het NHD en de Waterberging broedde ook een paartje op een bollenveld langs de Korendijk bij Castricum; deze vogels foerageerden geregeld in de waterberging, op 1 km afstand (Hans Schekkerman).

Morinelplevier
17 aug – 1+1 Z, Vogelduin en Hoge Toren, NHD Bakkum - Hans Schekkerman, Hans Groot, Hans Kuperus.
24 aug – 2+2 ovv, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Hans Groot, Mark Res. Om 6:45 2 uit zee naar NO, om 7:43 2 naar Z, wellicht dezelfde.
5 sep – 1 naar NO, Hazenduin, NHD Castricum – Mark Res
6 sep – 1 gehoord, vinkenbaan
14 sep – 2 naar Z, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Ingmar vd Brugge

Bokje
Op de vinkenbaan werden in sep al vijf Bokjes gevangen (vanaf 21 sep) en in okt maar liefst 18. Er werden 8 veldwaarnemingen gemeld; 4 overvliegende vogels en 5 verblijvende (alle NHD: Koepelduin, Zuidernollen, Verbrande Vlak).

Wulp
28 aug – 118 foeragerend, Limmerpolder, Castricum – Ruud Altenburg. “Pittige groep!”
31 aug – 36 foeragerend, De Oude Venne, Uitgeest – Marian van Leeuwen

Zwarte Ruiter
Foeragerende Zwarte Ruiters werden gezien in Waterberging Noorderveld en Groote Ven (20-25 jul, adult), op een onder water gezet bollenveld bij Egmond-Binnen (15 t/m 25 aug), en in de Wei van Brasser, ND Bakkum (2-11 sep, max. 2 juveniel). Trekkende vogels op 25 aug (NHD Vogelduin) en 12 sep (vinkenbaan).

Poelruiter
14 aug – 1 onzeker, Waterberging Noorderveld – Rienk Slings. “Slank, beweeglijk ruitertje. Enigszins ‘knikkend’ met de hals foeragerend (korte pikjes van wateroppervlak). Grijs dek, witte onderzijde, grijze achterhals. Zeer dunne en lange snavel (langer dan Tureluur, korter dan Zwarte Ruiter). Lange tibia. Onzeker vanwege: korte waarnemingsduur, grote afstand, tegenlicht zodat ik essentiële kenmerken als koppatroon en pootkleur niet kon vaststellen.”

Bosruiter
Tussen 20 jul en 7 sep vijf waarnemingen van overtrekkende vogels. Pleisteraars werden gemeld tussen 21 jul en 16 aug, in Waterberging Noorderveld (max. 5 op 14-15 aug) en de Wei van Brasser, NHD Bakkum (max. 2 op 31 aug).

Kleine Strandloper
In juli en augustus werden nauwelijks strandlopers gezien in de Waterberging bij Heemskerk, door een voor kortpotige steltlopers te hoge waterstand. Soorten zoals Kleine en Temmincks Strandloper, in de meeste jaren wel goed voor enkele waarnemingen, werden niet gemeld. In september zakte het peil sterk, maar dat leverde niets meer op.
17 aug – 2 N, Castricum aan Zee (zeetrek) – Guido Keijl
27 aug – 4 N, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Hans Groot e.a. Met 15 Bonte Strandlopers.

Krombekstrandloper
17 aug – 1 adult N, Castricum aan Zee (zeetrek) – Guido Keijl
7 sep – 1 juveniel Z, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Lonnie Bregman, Hans Groot e.a.
15 sep – 3 Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Guido Keijl
5 okt – 4 ZO, Wei van Brasser, NHD Bakkum – Kees Roselaar.

Grauwe Franjepoot
26 t/m 31 aug – 1 juveniel tp, Waterberging Noorderveld – Ruud Altenburg e.a. De lang verwachte eerste Grauwe Franjepoot voor de Waterberging en slechts de vijfde waarneming uit ons werkgebied voor zover te vinden op waarneming.nl.
3 okt – 1 juveniel tp, Wei van Brasser, NHD Bakkum – Kees Klaij, Sven Valkenburg. De zesde vogel liet niet lang op zich wachten maar vereerde ons slechts met een kort bezoek, in de namiddag.

Rosse Franjepoot
19 okt – 1 tp op zee, Castricum aan Zee (zeetrek) – Guido Keijl

Drieteenmeeuw
Waarnemingen vóór de normale aanwezigheidsperiode in najaar/winter:

15 jul – 1 tp, strand Wijk aan Zee - Noordpier – Arjen Hotting
16 aug – 1 1e kj N, Castricum aan Zee (zeetrek) – Hans Schekkerman
15 sep – 1 1e kj N, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Lonnie Bregman

Kokmeeuw

20 jul – 3058 naar Z in 2.5 uren, Castricum aan Zee (zeetrek) – Hans Groot. Telpostrecord.

Zwartkopmeeuw

In juli vindt tegenwoordig een opvallende dispersiegolf van Zwartkopmeeuwen plaats langs de Hollandse kust. De soort werd in juli gezien op 7 van de 14 dagen waarop bij Castricum zeetrek werd geteld, met in totaal 15 vogels (7 adult, 2 2e kj en 6 1e kj). In sep en okt werden er over zee nog maar resp. 1 en 2 gezien. Daarnaast werden ook enkele pleisteraars gemeld:

8 t/m 10 jul – max. 2 adult, Heemskerker Noordbroekpolder – Ruud Altenburg, Peter Mol, Aaron Meijer
25 jul – 1 adult, Heemskerker Noordbroekpolder – Ruud Altenburg
30 aug – 1 juv + 1 2e kj, Waterberging Noorderveld – Lonnie Bregman

Dwergmeeuw

8 jul – 1 adult + 2 2e kj, Waterberging Noorderveld – Ruud Altenburg. Ook af en toe over zee gezien.

Geelpootmeeuw

Geelpootmeeuw (broedend in Zuid-Europa) en Pontische Meeuw (Oost-Europa en Kaspisch gebied) werden vroeger beschouwd als vormen van Zilvermeeuw. Ondertussen tonen de verzamelde waarnemingen duidelijke verschillen in het seizoenspatroon van deze soorten in ons werkgebied. Hoewel ze beide jaarrond voorkomen worden Geelpootmeeuwen het meest gezien in nazomer en najaar, terwijl Pontische meeuwen meer wintervogels zijn (figuur 1). Het strand en de waterberging bij Heemskerk zijn de beste plekken om ze te zien.

3 t/m 24 jul – 1 2e kj, Waterberging en Heemskerker Noordbroekpolder – Ruud Altenburg
16 aug – 1 1e kj tp, Broekakkers, Egmond-Binnen – Ruud Altenburg
28 aug – 1 1e kj tp, Castricummerpolder – Hans Schekkerman
4 sep – 1 adult tp, Uitgeestermeer – Kees de Jager
17 sep - 1 1e kj tp, Waterberging Noorderveld – Ruud Altenburg
28 okt – 1 1e kj tp, strand Castricum, en 1 3e kj tp, strand Koepelduin – Guido Keijl, Ruud Altenburg

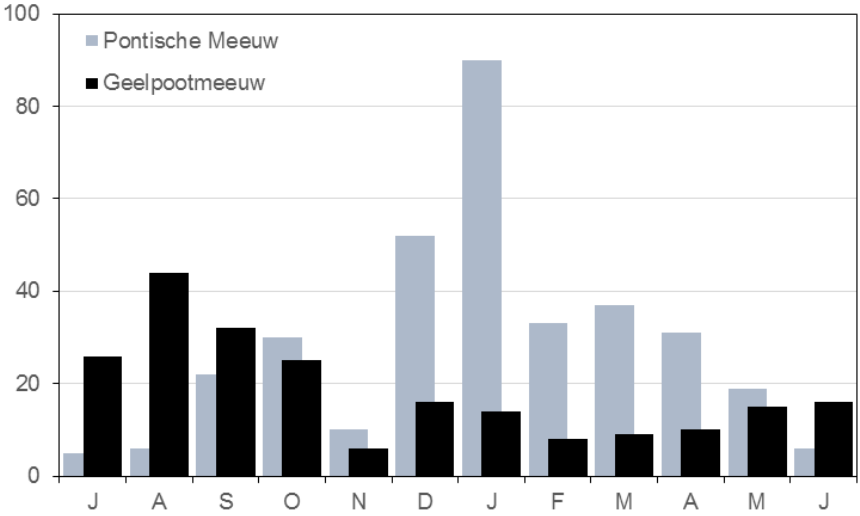

Figuur 1: Aantallen in waarneming.nl gemelde Pontische Meeuwen en Geelpootmeeuwen in Midden-Kennemerland per maand (juli t/m juni).

Pontische Meeuw
15 jul – 1 tp, strand Wijk aan Zee - Noordpier – Arjen Hotting
9 sep – 1 1e kj, Waterberging Noorderveld – Ruud Altenburg
25 sep – 1 1e en 1 3e kj tp, strand Noordpier, IJmuiden – Rik van der Starre
15 okt – 1 1 kj tp, Noordpier IJmuiden – Warner Reinink
29 okt – 1 adult Z, Castricum aan Zee – Guido Keijl
Grote Burgemeester
29 okt – 1 2e kj tp, strand Castricum – Willem Olbers
Reuzenstern
Vier waarnemingen in één najaar is bijzonder; op waarneming.nl zijn maar vijf eerdere gevallen in onze regio te vinden; drie uit het infiltratiegebied en twee uit de waterberging. Over zee werd er bij ons zelfs nog nooit eerder een gezien.
19 jul – 2 adult Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Hans Schekkerman. Om 7:20; om 8:52 werden deze twee vogels ook langs Den Haag gemeld, wat een vliegsnelheid oplevert van 41 km/u.
20 jul – 1 adult Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Hans Groot. Deze vogel vloog om 7:26 langs Egmond aan Zee, om 7:40 langs Castricum: vliegsnelheid 36 km/u.

19 aug – 1 Z, Castricum aan Zee – Hans Groot, Ruud Altenburg. Deze vogel werd om 7:41 gemeld bij Camperduin, 7:58 Egmond, 8.06 bij Castricum en 8:23 IJmuiden: vliegsnelheid 42 km/u.
31 aug – 1 naar Z, strand Heemskerk – Rienk Slings.

Grote Jager

5 sep – 1 Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Lonnie Bregman
28 sep – 1 Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Sven Valkenburg
30 sep – 2 Z, Castricum a Zee (zeetrek) – Mark Res, Hans Schekkerman
2 okt – 2 Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Hans Schekkerman
29 okt – 1 N, Castricum aan Zee (zeetrek) – Hans Groot

Middelste Jager

28 sep – 1 Z, Castricum a Zee (zeetrek) – H. Groot, M. Res, S. Valkenburg
29 sep – 4 Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Guido Keijl

Kleine Jager

In aug werden 6, in sep 9 en in okt 6 Kleine Jagers gezien langs zeetrekpost Castricum aan Zee. Dat is erg weinig, en komt vermoedelijk niet alleen doordat er met het al het mooie nazomerweer niet veel zeetrek is geteld. Kleine Jagers nemen in de meeste Europese broedgebieden af.

Kleinste Jager

21 aug – 1 juveniel Z, Castricum aan Zee (zeetrek) – Guido Keijl. “Op 500 m, even Visdief aanvallend, zonder succes.”

Papegaaiduiker

30 sep – 1 N, Castricum aan Zee (zeetrek) – Guido Keijl. “800 m, fraai te zien in de zon, bolle kleine alkachtige, dikke snavel en kop, grijs gezicht, lange vleugels, zwarte ondervleugels.”
18 okt – 1 N, Castricum aan Zee (zeetrek) – Guido Keijl. “600 m. Vloog mee met zeekoet, bij helft kleiner, smalle lange donkere vleugels, dikke kop.”

Zomertortel

13 sep– 1 naar Z, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Lonnie Bregman

Halsbandparkiet

De toename in Castricum zette dit jaar flink door; diverse malen werden hier groepen tot 20-27 vogels gezien. Indicatief voor het aanwezige aantal is een waarneming van slaaptrek vanuit Castricum over de Heemskerker Noordbroekpolder op 9 sep: “19:55-20:05 totaal 48 Z (26+9+1+9+3). Daarna tot 20:20 niets meer; mogelijk waren ook voor 19:55 al vogels gepasseerd” (Hans Schekkerman). Onduidelijk is nog of de vogels ergens in Heemskerk of Beverwijk slapen, of doorvliegen richting Haarlem waar zich een grote slaapplaats bevindt. Waarnemingen die hier licht op werpen (zoals van slaaptrek over het Noordzeekanaal?) zijn welkom!

Koekoek
In juli nog 6 waarnemingen van overwegend juveniele vogels. Daarna nog:
12 aug – 1 roepend, Geversduin, NHD Castricum – Hans Schekkerman
2 sep – 1 juveniel, Reservaat-Oost, NHD Heemskerk – Ruud Altenburg
Velduil
1 okt – 1 Z, Noordpier IJmuiden – Steven van Leeuwen.
9 okt – 1 N, Castricum aan Zee (zeetrek) – Guido Keijl
22 okt – 3 ovv, Noordpier IJmuiden – Roely Bos. In groepje.
Oehoe
22-24 sep – 1 tp, Castricum – Leo Heemskerk. Vermoedelijk de vogel met kwekersring die in mei bij de Santmark werd gezien bleek al een tijdje in Noord-End te verblijven en werd in de avondschemer zittend gezien op daken aan de Wielewaal. De aanwezigheid van een ring kon daarbij echter niet worden bevestigd.
Kerkuil
10 jul – 1 roepend Koningsduin, Castricum – Sander Lagerveld
13 aug – 1 vangst, Vinkenbaan. De vogel was al geringd, op 6 km afstand in Egmond-Binnen.
5 sep – 1 ovv Castricummerpolder t.h.v. Groote Ven, 05:31 – A. van Loon
IJsvogel
2016 was een topjaar voor broedende IJsvogels in Nederland en dat was na het broedseizoen ook bij ons te merken. Op de vinkenbaan werden 31 IJsvogels geringd en er waren meer dan 150 veldwaarnemingen, bij allerlei typen wateren, van duinplassen, poldersloten en dorpsvijvers tot de sluizen en de pier van IJmuiden.
Draaihals
Op de Vinkenbaan werden in totaal 9 Draaihalzen geringd tussen 18 aug en 7 sep, een vrij hoog jaartotaal. Qua veldwaarnemingen was het aanvankelijk matig maar in okt enkele (of één en dezelfde?) late vogels:
28 aug – 1 tp, zeereep Castricum aan Zee – Nico Hopman, Eldert Groenewoud, Rob Bekebrede
30 t/m 31 aug – 1 tp, Zweefvliegveld NHD Castricum – Lonnie Bregman, Hans Groot e.a.
7 sep – 1 tp, Soeckebacker, NHD Egmond – Jan van der Laan
10 okt – 1 tp, camping Bakkum – Sven Valkenburg. “Kort tp boven in boom, vrij snel door naar Z”.
10 okt – 1 tp, Reservaat-Oost, NHD Castricum – Danny Bregman. Een half uur na de campingvogel.
14 okt – 1tp, zweefvliegveld, NHD Castricum – Ruud Altenburg, Dick Groenendijk

Groene Specht
Geregeld gemeld uit de bebouwde kommen van Castricum, Bakkum-Noord, Limmen en Heemskerk (Rendorppark), bij Rinnegom (Egmond), Koningsduin (Castricum), en uit het NHD in Vogelduin, bij Johanna's Hof, Glopstukken, Geversduin en De Krim (Egmond). Waarnemingen uit NHD terrein Heemskerk ontbraken.

Kleine Bonte Specht
Tussen 4 jul en 6 sep 3 vangsten op de vinkenbaan en 3 waarnemingen in NHD Castricum-Bakkum (Hans Groot, Ruud Altenburg, Arie Dekker). Op 28 okt 1 bij Wijk aan Zee (Rik van der Starre).

Klapekster
vanaf 3 okt – 1 tp, Zuidernollen en Reservaat-W, NHD Castricum – Bert Rodenburg e.a. Vermoedelijk deze vogel werd geringd op de vinkenbaan op 20 okt.
17 t/m 29 okt – 1 tp, Hoge Toren en Doornvlak, NHD Bakkum – Hans Schekkerman e.a.
11 okt – 1 tp, Noordpier IJmuiden – Willem Olbers. Kort tp op de pier!

Grauwe Klauwier
Na negen jaar was er weer eens een geslaagd broedgeval van Grauwe Klauwieren in het NHD, in terrein Egmond. In juli werd een paar gezien, dat midden aug werd vergezeld door twee uitgevlogen jongen (Johan van der Vegt, Eric Wisse, Rienk Slings). Waarnemingen van deze soort uit het broedseizoen worden op waarneming.nl onder embargo gezet om geen toeloop te veroorzaken; met succes in dit geval.

Hybride Bonte Kraai x Zwarte Kraai
6 t/m 26 jul – 2 tp, oostrand wijk Noord-End, Castricum – Leo Heemskerk. Op 16 jul "Vier vogels; twee zwarte, de eerder gemelde vogel, en nog een tussenvorm, geen zuivere zwarte." Deze twee werden hier ook gezien op 23 en 26 jul. Duidt op broedgeval van een hybride Bonte x Zwarte terugkruisend met Zwarte Kraai?

Pestvogel
Tussen 22 en 30 okt 16 waarnemingen van in totaal ca. 32 vogels, doortrekkend of kort pleisterend bij de vinkenbaan en elders in Infiltratiegebied Castricum. Tot en met 30 okt ging het om eenlingen, tweetallen en een groepje van 4 exx, maar op de laatste dag van deze verslagperiode passeerden er bij de vinkenbaan 3+9+3+1 (waaruit er 6 werden gevangen). Wanneer u dit leest weten we of dit het begin was van een grote invasie..

Kuifmees
Twee vangsten op de vinkenbaan in juli en 15 waarnemingen uit het NHD, uit alle maanden maar de meeste uit okt. De zuidelijkste plek was bij de Bloemberg, NHD Heemskerk.
Baardman
In aug en sep alleen waarnemingen langs het Uitgeestermeer (Dorregeesterpolder, Hempolder en Dijkerhemme). In okt werden ook Baardmannetjes gezien in infiltratiegebied Castricum (8 okt 6, 22-23 okt 4, 29 okt 7).
Strandleeuwerik
21 okt – 1 man, vangst, vinkenbaan
Boerenzwaluw
Mooi nazomerweer met (zuid)oostenwind zorgde voor meerdere ochtenden met meer dan 500 Boerenzwaluwen naar Z langs de trektelpost in het Vogelduin (24 aug, 7, 8, 13, 14 en 21 sep). Een nieuw telpostrecord werd gezet:
7 sep – 1113 Z in 4 uur, NHD Vogelduin (landtrekpost) - Hans Groot e.a.
Huiszwaluw
12 sep – 317 Z in 3,5 uur, NHD Vogelduin (landtrekpost) – L. Bregman
13 sep – 666 Z in 3 uur, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Lonnie Bregman
Siberische Tjiftjaf
11 okt – 1 tp, Zweefvliegveld NHD Castricum – Sven Valkenburg
15 okt – 1 tp, Hoofdweg, en 1 tp Oldenborghweg, NHD Castricum – Guido Keijl, Hans Schekkerman
16 okt – 1 vangst, vinkenbaan
Bladkoning
Het eerste Bladkoninkje van dit najaar hing in de netten van de vinkenbaan op 18 sep. In totaal werden er tot het eind van die maand 10 geringd, en in okt nog eens 29. In de directe omgeving (Hoefijzermeer en noordrand zweefvliegveld) werden geregeld foeragerende vogels gezien (vanaf 19 sep – Mark Res), maar ook elders uit de regio werden veel Bladkoningen gemeld: een kleine 70, waarbij echter ongetwijfeld een aantal dubbelle meldingen. Verreweg de meeste zaten in het NHD (o.a. meerdere in het Vogelduin, op camping Bakkum, rond het Doornvlak, en Glopstukken), maar er werden er ook 3 gevonden in Heemskerk en 2 in Castricum/Bakkum. De grootste aantallen werden zoals gebruikelijk gemeld in de laatste dagen van sep en de eerste helft van okt.
Bladkoning is sinds de eeuwwisseling toegenomen van een semi-dwaalgast tot een regelmatige doortrekker. De aantallen geringd op de vinkenbaan, met een van jaar op jaar vergelijkbare waarneeminspanning, tonen een gestage stijging met flinke jaarfluctuaties, en 2008 als absolute

uitschieter (figuur 2). Opvallend is dat veldwaarnemingen in de regio pas sinds 2011 duidelijk talrijker zijn geworden. Dit lijkt vooral een gevolg van een toenemend aantal vogelaars die op de soort letten en het geluid kennen. Jaarfluctuaties in de gemelde aantallen verlopen synchroon met die van Vuurgoudhaan, tot 2015 toen Vuurgoudhanen opvallend veel talrijker waren. Dit najaar was juist het aantal waargenomen Bladkoningen groot in vergelijking met zowel het aantal gemelde Vuurgoudhanen als het aantal geringde Bladkoningen.

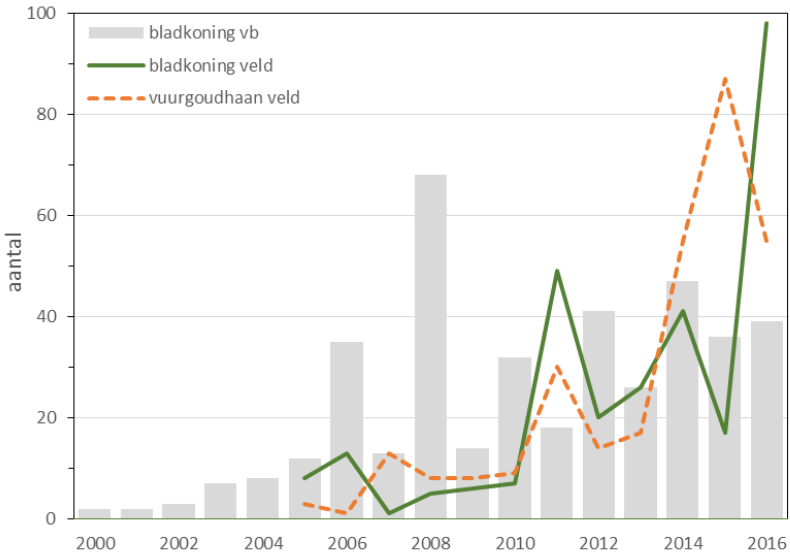

Figuur 2: Aantallen Bladkoningen gevangen op de vinkenbaan per najaar vanaf 2000 (staven), en aantallen Bladkoningen en Vuurgoudhanen waargenomen in het veld vanaf 2005 (lijnen).

Pallas' Boszanger

20 okt – 1 vangst, vinkenbaan (de 17e ooit). Het was een goed najaar in Nederland voor deze 'semi-dwaalgast'. Veldwaarnemingen zijn nog steeds erg schaars in onze regio (<10). Op 19 en 23 okt werden mogelijke/vrij zekere vogels roepend gehoord bij Glopstukken en Johanna's Hof, NHD Castricum (Rob Bekebrede, Sven Valkenburg).

Raddes Boszanger

12 t/m 14 okt – 1 vangst, vinkenbaan. Geringd op de 12e en teruggevangen op de 14e. De zesde Raddes voor de vinkenbaan. Er zijn

nog geen veldwaarnemingen in ons werkgebied, maar het totale aantal gevallen in Nederland bedraagt ook nog maar een kleine 50 en de soort gedraagt zich erg verborgen.

Kroonboszanger

21 t/m 23 okt – 1 vangst, vinkenbaan; teruggevangen op 22 okt. Pas het tweede geval van deze soort in Nederland (na een veldwaarneming in Katwijk in 2007) en ongeveer het tiende in Europa. Toen de vogel nog enkele dagen bleef rondscharrelen in het vangbos trok hij dan ook veel belangstelling van twitchers. Kroonboszangers broeden in NO-China, ZO-Rusland, Korea en Japan en overwinteren normaliter van Thailand tot Indonesië. Ver van huis dus..

Snor

Vijf Snorren werden geringd op de vinkenbaan: op 21 en 23 jul en op 17, 24 en 27 aug.

Waterrietzanger

Tussen 14 en 18 aug werden op de vinkenbaan vier Waterrietzangers geringd, waarmee het een matig jaar was. Er is nog maar één veldwaarneming van deze soort uit onze regio, bij het Hoefijzermeer in aug 1987.

Struikrietzanger

8 sep – 1 1e kj vangst, vinkenbaan. Pas het ca. 40e geval in Nederland, maar al de 12e op de baan.

Grote Karekiet

16 aug – 1 vangst, vinkenbaan.

Kleine Spotvogel

10 aug – 1 eerstejaars vangst, vinkenbaan. Al de 4e ringvangst in 3 jaar van een dwaalgast (kleine 30 gevallen in Nederland) die lijkt toe te nemen.

Spotvogel

1 jul – 1 zingend, Akersloot – Rene Hoogenboom.

Ringvangsten op de vinkenbaan op 23 jul, 28 jul en 18 aug.

Sperwergrasmus

Vijf eerstejaars Sperwergrasmussen werden op de vinkenbaan geringd, op 9, 13, 14, 18 en 20 sep. Behoudens eentje bij de vinkenbaan waren er dit najaar geen veldwaarnemingen in het werkgebied.

Beflijster

Tussen 2 en 23 okt werden 56 Beflijsters waargenomen, waarvan 25 op de vinkenbaan; daarmee was het een heel goed najaar voor deze soort. De grootste aantallen werden gezien op 8 en 9 okt, toen Beflijsters in voorjaarsachtige aantallen in het duin zaten. Buiten het NHD werden slechts 2 vogels gezien, aan de oostrand van Castricum.

Grote Lijster
Er hingen vooral in augustus enkele grote groepen Grote Lijsters rond in het NHD, bij de Kruisbergweide in terrein Heemskerk (maxima 25 en 20, Lonnie & Danny Bregman, Dick Groenendijk), en bij de Wei van Brasser in terrein Bakkum (maxima 16 en 13, Sven Valkenburg, Kees Roselaar).

Kroonboszanger, vinkenbaan, 21 okt 2016 Foto: Hans Schekkerman

Kramsvogel
Waarnemingen vóór de normale najaarstrekperiode:
3 jul – 1 ovv, Zuidhoek/Berenweide, NHD Heemskerk – Martin Poot
16 aug – 1 tp, Kruisbergweide, NHD Heemskerk – Dick Groenendijk
10 sep – 1 Hoge Toren, NHD Bakkum – Hans Schekkerman

Noordse Nachtegaal
28 aug – 1 eerstejaars, vangst, Vinkenbaan.

Zwarte Roodstaart
Acht meldingen verspreid over de verslagperiode, uit Heemskerk, Heemskerkerduin, Waterfabriek NHD Heemskerk, Heemskerker Noordbroekpolder, strandplateau Castricum a/Z (5x), en Infiltratiegebied Castricum (2x).

Paapje
Paapjes op najaarstrek werden waargenomen in het duin (en enkele in de polders) tussen 17 aug en 24 sep, met een late vangst op de vinkenbaan op 8 okt. Het grootste aantal op 7 sep (12 ex. op 5 locaties in het NHD).

Gele Kwikstaart
24 aug – 761 Z in 4,5 uur, NHD Vogelduin (landtrekpost) - Hans Groot, Mark Res. Nieuw dagrecord voor de telpost. (Onder)soortherkenning is in het najaar lastig, maar van 59 op de vinkenbaan geringde Gele Kwikstaarten werden er 5 gedetermineerd als Engelse Kwikstaart, en één als Noordse.

Grote Gele Kwikstaart
De eerste najaarstrekker vloog over de telpost in het Vogelduin op 7 sep. Het grootste aantal werd gemeld op 1 okt (20 Z, trektelpost Vogelduin).
Duinpieper
24 aug – 1 Z, NHD Vogelduin (landtrekpost) - Hans Groot, Mark Res
6 sep – 1 Z, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Lonnie Bregman, Mark Res
14 sep – 1 Z, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Ingmar vd Brugge
Grote Pieper
Najaar 2016 was goed voor Grote Piepers, maar nog net niet zo goed als najaar 2013. Langs de landtrekpost in het Vogelduin werden 5 doortrekkers geteld in sep en 4 in okt. Bij de vinkenbaan werden 6 vogels aangelokt met geluid in sep en 11 in okt. Daarnaast waren er nog 5 'losse' waarnemingen van overvliegende vogels. De twee vroegste passeerden op 14 sep, de twee laatste op 30 okt, en het grootste aantal werd gemeld op 8 okt (minstens 5). Alle waarnemingen komen uit het buitenduin van het NHD, behalve één over Castricum op 16 sep.
Roodkeelpieper
8 okt – 1 Z, NHD Vogelduin (trektelpost) – Hans Groot, Hans Schekkerman
Waterpieper
Geregeld doortrekkend vanaf 8 okt, waaronder in totaal 5 langs de landtrekpost in het Vogelduin en 53 bij de vinkenbaan (aangelokt met geluid, waarvan 16 op 29 okt). Pleisterende vogels werden maar weinig gezien:
16 okt – 1 Waterberging Noorderveld – Ruud Altenburg
17 okt – 1 tp, Doornvlak, NHD Bakkum – Hans Schekkerman, Tineke Ros
Europese Kanarie
29 okt – 1 tp, Vuurbaakduin e.o., Wijk aan Zee – Hans Schekkerman
Sijs
Najaarstrekkers werden gezien vanaf 14 sep. Daarvóór drie waarnemingen die mogelijk betrekking hebben op regionale broedvogels of hun jongen:
9 jul – 1 roepend, Geversduin, NHD Castricum – Jos Vroege
19 jul – 1 N, Soeckebacker, NHD Egmond – Arnold Wijker
20 jul – 1 roepend, Beverwijk – Rik van der Starre
Barmsijs
Vijf waarnemingen uit het NHD tot midden okt betroffen vrijwel zeker Kleine Barmsijzen. Vanaf 20 okt werden geregeld eenlingen en kleine groepjes gemeld; in totaal ruim 30 vogels. Op de vinkenbaan werden in die periode 4 Kleine en 4 Grote Barmsijzen geringd.

Kneu
16 okt – 1350 Z in 3.5 uur, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Hans Groot, Ruud Altenburg. Telpostrecord; op deze topochtend passeerden ook ruim 13 000 Vinken en 467 Rietgorzen.

Roodmus
Drie ringvangsten op de vinkenbaan wijzen uit dat in de omgeving succesvol is gebroed. Voor de hand ligt dat dit het mannetje betrof dat van 25 mei tot begin jul zong in infiltratiegebied Castricum.
17 jul – 1 vangst, vinkenbaan. Vrouwkleed, met broedvlek.
5 aug – 2 vangst, vinkenbaan. Adulte (>2kj) man en een juveniel met nog niet volgroeide vleugel.

Roodmus juveniel en adulte man, vinkenbaan, 5 aug 2016 Foto: Richard Reijnders

Kruisbek
Tussen 8 jul en 1 aug was een kleine kruisbekkeninflux merkbaar met 14 waarnemingen van in totaal 42 vogels, meest overvliegend maar ook ter plaatse (NHD Bakkum en Santmark, Castricum). In aug en sep waren er nog maar drie meldingen elk, maar vanaf 1 okt kwamen de Kruisbekken opnieuw op gang, met 45 waarnemingen van in totaal 325 vogels. De grootste groepen betroffen 21 exx bij Glopstukken, NHD Castricum, op 8 okt en 25 en 23 bij het Doornvlak op 8 en 17 okt.

Geelgors
In okt 2016 werden in naar recente maatstaven jaren veel Geelgorzen gezien: 14 waarnemingen van in totaal 36 vogels vanaf 8 okt. Het merendeel betrof overtrekkers (maximum op 26 okt: 8 Z 1N, landtrekpost

Vogelduin – Hans Groot); aan de grond werden Geelgorzen alleen gezien bij het zweefvliegveld, NHD Castricum (12 okt 3, 30 okt 4; Sven Valkenburg, Ruud Altenburg).

Ortolaan

27 aug – 1 N, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Hans Schekkerman, Hans Groot, Ruud Altenburg, Mark Res. Laag over de telpost, herhaaldelijk roepend.

31 aug – 1 tp, Zweefvliegveld, NHD Castricum – Mark Res

6 sep – 1+1 Z, NHD Vogelduin (landtrekpost) – Lonnie Bregman, Mark Res

7 sep – 1 Z NHD Vogelduin (landtrekpost) – Lonnie Bregman, Hans Groot

Dwerggors

20 sep – 1 tp, vinkenbaan. “Twee keer bij de netten”.

6 okt - 1 vangst, vinkenbaan

8 okt – 1 N, NHD Vogelduin (trektelpost) – Hans Groot, Hans Schekkerman, Marian van Leeuwen

10 okt – 1 tp, Reservaatweg, NHD Castricum – Danny Bregman.

16 okt – 2 Z, zeereep Castricum: 9:05 1 trektelpost Vogelduin (Hans Groot, Ruud Altenburg) en 10:30 1 stille strand (Guido Keijl).

IJsgors

Op 1 en 15 sep en tussen 21 en 27 sep in totaal 7 waarnemingen van langstrekkende IJsgorzen in het buitenduin. Zulke vroege trekkers lijken (deels) afkomstig uit Groenland (o.a. op basis van vleugellengtes gemeten op de vinkenbaan). Ook nu vielen ze samen met een influx in het NW van Groot-Brittannië en Ierland, hoewel er tussen daar en hier vooral oostenwind woei. Later in het najaar passerende IJsgorzen komen hoofdzakelijk uit Scandinavië. In okt waren er 10 waarnemingen van in totaal 18 vogels, wat tamelijk weinig is. Vrijwel alle werden overtrekkend gezien (gehoord), met uitzondering van:

12 okt – 2 tp, Zuidernollen, NHD Castricum – Sven Valkenburg

30 okt – 1 tp, Zweefvliegveld, NHD Castricum – Ruud Altenburg

Sneeuwgors

19 okt – 1 N, Castricum aan Zee – Guido Keijl

Najaarsfenologie 2016: datums van de voorlaatste en laatste waarnemingen in het werkgebied van ‘gewone’ zomervogels, en de vroegste en tweede waarnemingen van ‘gewone’ wintervogels. Soorten zijn gerangschikt op volgorde van voorlaatste resp. tweede waarneming, omdat laatste en vroegste waarnemingen soms ‘uitbijters’ zijn. Bronnen: waarneming.nl, trektellen.nl en vinkenbaan.

Laatste zomervogels			**1e wintervogels**		
soort	*voorlaatste*	*laatste*	*soort*	*eerste*	*tweede*
Koekoek	12-aug	2-sep	Grote Zilverreiger	26-jul	14-aug
Dwergstern	21-aug	28-aug	Blauwe Kiekendief	17-aug	27-aug
Kleine Plevier	24-aug	25-aug	Roodkeelduiker	28-aug	28-aug
Oeverzwaluw	31-aug	14-sep	Paarse Strandloper	27-aug	4-sep
Gr Vliegenvanger	1-sep	2-sep	Smient	28-aug	6-sep
Zwarte Stern	4-sep	30-sep	Gr Gele Kwikstaart	6-sep	8-sep
Bosrietzanger	6-sep	22-sep	IJsgors	8-sep	15-sep
Bonte Vliegenv	7-sep	20-sep	Pijlstaart	9-sep	16-sep
Nachtegaal	8-sep	15-sep	Sijs	18-sep	18-sep
Wespendief	9-sep	15-sep	Oeverpieper	14-sep	21-sep
Braamsluiper	16-sep	22-okt	Keep	24-sep	26-sep
Grasmus	20-sep	21-sep	Koperwiek	1-okt	2-okt
Rietzanger	20-sep	5-nov	Bokje	21-sep	3-okt
Blauwborst	21-sep	2-okt	Kolgans	1-okt	4-okt
Gekr Roodstaart	21-sep	4-okt	Kramsvogel	10-sep	8-okt
Sprinkhaanzanger	22-sep	27-sep	Geelgors	8-okt	12-okt
Boomvalk	24-sep	28-sep	Middelste Zaagbek	16-sep	15-okt
Paapje	24-sep	8-okt	Waterpieper	8-okt	15-okt
Gele Kwikstaart	27-sep	16-okt	Brilduiker	7-okt	22-okt
Fitis	30-sep	26-okt	Grote Zaagbek	11-sep	3-nov
Huiszwaluw	1-okt	1-okt	Sneeuwgors	19-okt	5-nov
Lepelaar	2-okt	8-okt	Strandleeuwerik	21-okt	>10-nov
Tuinfluiter	9-okt	9-okt	Frater	4-nov	>10-nov
Visdief	9-okt	16-okt	Wilde Zwaan	>10-nov	>10-nov
Boompieper	14-okt	16-okt			
Tapuit	16-okt	17-okt			
Boerenzwaluw	16-okt	23-okt			
Kleine Karekiet	17-okt	18-okt			
Grote Stern	22-okt	29-okt			

Lezingen & Excursies – 1e kwartaal 2017

Commissie Lezingen & Excursies

Let op: we vertrekken steeds vanaf het parkeerterrein aan de **achterzijde** van station Castricum (ter hoogte van 'Huis van Hilde').
Advies: om op de hoogte te blijven van 'ad hoc' initiatieven van de L&E-commissie adviseren we u zich aan te sluiten bij de VWG-emailkring. Aanmelding is eenvoudig, zie VWG-website.

Zondag 15 januari: Ochtendexcursie Zuidpier.
Excursieleider: Ruud Altenburg.
Vertrek achterkant station Castricum: 09:00 uur tot ca. 13:30 uur.

Zaterdag 21 januari 2017. **Lezing: 'Vogels kijken in Eilat'**
Spreker: Luc Knijnsberg. Zie stukje verderop in het blad.
PWN Bezoekerscentrum 'de Hoep'; aanvang 14:00 uur.

Dinsdagavond 14 februari: Lezing: 'Dertig jaar Steenuilen-onderzoek en -bescherming'
Spreker: Pascal Stroeken. Zie stukje verderop in het blad.
PWN Bezoekerscentrum 'de Hoep'; aanvang 20:00 uur.

Zaterdag 18 februari: Dagexc. Zuidhollandse en Zeeuwse eilanden.
Excursieleider: Kees Roselaar.
Vertrek achterkant station Castricum: 07:00 uur tot ca. 18:00 uur.

Zaterdagmiddag 4 maart: Lezing: 'Alaska en Uilen van Europa'
Spreker: Chris van Rijswijk. Zie stukje verderop in het blad.
PWN Bezoekerscentrum 'de Hoep'; aanvang 14:00 uur.

Zaterdag 11 maart: Dagexcursie Texel.
Excursieleider: Arend de Jong
Vertrek achterkant station Castricum: 07:15 (stipt i.v.m. afvaart boot) tot ca. 19:30 uur. Neem extra brood mee.

Zondag 9 april: Dagexcursie Waverhoek en Groene Jonker
Excursieleider: Arend de Jong
Vertrek achterkant station Castricum: 08:00 tot ca. 16:00 uur.

Weekendexcursie 'In de Gelderse Poort', vr 12 t/m zo 14 mei.
In 2008 hebben we in dit gebied gevogeld vanuit Oud Zevenaar en nu gaan we zuidelijker vanuit het dorpje Ooij de omgeving verkennen. Bekende punten zijn de Ooijpolder, de Bisonbaai, de Millingerwaard, Kekerdom en aan de overkant van de Waal, dus noordelijk, liggen de Klompen-, de Gendtse- en de Loowaard. Zuidelijk ligt de stuwwal met o.a. de Wylerberg en de Duivelsberg. Een stuwwal met oud bos waar bosvogels te vinden zijn. Het gebied van de Gelderse Poort bestaat uit open water, rivierduinen, uiterwaarden, moerasbos en graslanden. Rondom de rivieren zijn oude plassen aanwezig: strangen, wielen, klei- en zandputten. Allemaal plekken om de gevederde vrienden te zoeken. Kans op Waterral, Porseleinhoen, Kwartelkoning, Kluut, Kleine plevier, Zwarte stern, Wielewaal, Steenuil, Kerkuil, Kwartel, Blauwborst, Boomvalk, Ooievaar en nog veel meer.
We logeren in hotel 'De Gelderse Poort' in Ooij alwaar we voor 16 personen een z.g. fietsarrangement gereserveerd hebben zonder fietsen! We verplaatsen ons deels per auto, deels wandelend. Dat kunnen pittige wandelingen zijn, denk aan de Millingerwaard. Onze excursieleider is Hans Stapersma. De kosten (voor o.a. het verblijf, km-vergoeding en één driegangenmenu) zullen ca. € 150,00 bedragen. Aanmelden vanaf 15 januari tot en met 1 maart 2017 bij Marian van Leeuwen, 0251-311092 of via excursies.lezingen@vwgmidden-kennemerland.nl . T.z.t. zal een aanbetaling van € 50,00 worden gevraagd.

Weekexcursie Falsterbo (10 - 17 september 2017)
Het is inmiddels al weer bijna 10 jaar geleden dat we er waren: Falsterbo. Liggend op het zuidelijkste puntje van Zweden, beroemd vanwege de massale trek van roof- en zangvogels. Op 'de Punt' en 'de Heide' kunnen we getuige zijn van spectaculaire trek (Rode Wouw, Visarend, Bruine Kiekendief, Wespendief, Sperwer, Buizerd, Reuzenstern, eenden, steltlopers, duikers, vaak honderdduizenden zangvogels, soms een Grauwe Klauwier of Nachtzwaluw, etc.). Maar ook het prachtige achterland heeft veel te bieden (kans op Zeearend, Steenarend, Kraanvogels, Taiga-boomkruiper, Oehoe, etc.).
Dáár gaan we heen, in de week van zo-10-sept t/m zo-17-sept, 2017. Onze excursieleider is Kees Roselaar.
Je kunt al google-end veel over Falsterbo, als vogeltrekplek, aan de weet komen. Interessante (WiKO-)verslagen van eerdere excursies kun je opvragen bij excursies.lezingen@vwgmidden-kennemerland.nl. Voorpretmateriaal genoeg.

We hebben (max.) 14 slaapplaatsen gereserveerd in ‘Lotsvillans Hostel’, een voormalig loodshuis langs ‘het kanaal’.
Het vervoer geschiedt met (hoogstwaarschijnlijk huur-) busjes of auto’s (‘oppikplek’: achter station Castricum). Ter plaatse zullen we dagelijks steeds enkele kilometers moeten lopen.
De kosten zijn nog wat onzeker, maar bedragen ca. € 500,- voor overnachting en vervoer. Daar komen nog de kosten van de maaltijden bij.
U kunt zich aanmelden vanaf 1 maart t/m 31 maart bij excursies.lezingen@vwgmidden-kennemerland.nl of bij Renie van der Werf (072-5337078). Er zal t.z.t. een aanbetaling van € 250,- worden gevraagd.

Lezing: ‘Vogels kijken in Eilat’.
Spreker: PWN Boswachter Luc Knijnsberg.
In het voorjaar van 2013 gingen 3 mensen van de Vinkenbaan Castricum op “Vogelringreis” naar Eilat in Israël. Daar hebben ze 2 weken meegeholpen met het vangen en ringen van trekvogels die vanuit Afrika Israël passeren om door te vliegen naar o.a. de Balkan.
In Eilat wordt gevangen met o.a. mistnetten en Helgolandvallen. Na het vogelringen ging men vaak op pad om te vogelen in de zoutpannen of in de woestijn. Er werden veel leuke vogels gezien maar men had ook oog voor andere mooie natuur en indrukwekkende landschappen. Ook op het ringstation zelf is gekeken naar andere flora en fauna.
In deze lezing komen daarom, behalve de vogels, ook veel vlinders en andere fauna aan bod. De roofvogeltrek was in die tijd ook volop aan de gang en ook dat heeft mooie plaatjes opgeleverd. Kortom een interessante lezing over een verre trekroute.

Lezing: ‘Dertig jaar Steenuilen-onderzoek en -bescherming’.
Spreker: Pascal Stroeken.
“Steenuulen, bu’j dee kwiet dan?” – over 30 jaar steenuilenonderzoek- en bescherming.
Zo maar een onvergetelijke reactie van een boer tijdens hun zoektocht naar steenuilen in de oostelijke Achterhoek. Dat was in 1986. De Steenuil is een cultuurvolger en leeft dicht bij de mensen op boerenerven. Inmiddels zijn de ‘oelekearls’ Ronald van Harxen en Pascal Stroeken 30 jaar op pad en vele ervaringen met boeren en buitenlui rijker. En natuurlijk hebben ze in die jaren veel kennis opgedaan over het steenuilenonderzoek en -bescherming. Zij werken samen met de landelijke werkgroep STONE, Steenuilenoverleg Nederland, Sovon

vogelonderzoek, Vogelbescherming en Landschapsbeheer. Op 14 februari 2017 verhaalt Pascal over hun onderzoek en laat daarbij treffende mooie plaatjes zien. De Steenuil, deze bundel veren met ogen, snavel en klauwen, is de leukste uil van Nederland!

Lezing: 'Alaska en Uilen van Europa'.
Spreker: Chris van Rijswijk.
Chris is een natuur- en vogelfotograaf met jarenlange ervaring. Hij heeft een voorkeur voor vogels van het hoge noorden zoals uilen, hoenders en vinkachtigen. Zo bezocht hij Groenland, Spitsbergen en Canada. Hij is een liefhebber van "de vogel in het landschap". Veel van zijn foto's zijn gebruikt in diverse uitingen in binnen- en buitenland. Voor de pauze neemt hij u mee naar Alaska, erna komen de Uilen van Europa op het scherm.
Alaska.
Om de Brileider te fotograferen is Chris in juni 2015 naar Barrow, Alaska afgereisd. Dat is geen straf want naast Brileiders zijn er veel andere leuke vogels te fotograferen. Wat dacht je van Middelste Jagers, Grauwe- en Rosse Franjepoten in zomerkleed, IJsgorzen, Vorkstaartmeeuwen, etc. Zal het hem lukken om de Brileider te fotograferen? Lieslaarzen zijn nodig om de toendra te doorkruisen.
Uilen van Europa.
De uilen van Europa zijn gevangen in de serie "Uilen van Europa". Deze geheimzinnige vogels hebben een verborgen leefwijze. Chris neemt u mee in een speurtocht door Europa waarin vooral beelden van onze Nederlandse uilen voorbij zullen komen. Met o.a. unieke beelden van kerkuilen en de Sperweruil van Drenthe. Ook beelden van de Poolse Oeraluil en de Finse Laplanduil zullen niet ontbreken. Wie is er niet gefascineerd door een uil? Uilen zijn geheimzinnige vogels die vooral 's nachts actief zijn. De Rotterdamse vogelfotograaf neemt ons mee langs de Europese uilen.
Voor een voorproefje neem alvast een kijkje op zijn website www.birdshooting.nl

Noteer ook deze (voorlopige) data alvast in uw agenda:

Wo 12 apr	Algemene Ledenvergadering. Programma na de pauze nog onbekend.
Zo 11 juni	Ochtendexcursie 'het Zwanenwater'.

Nieuwe (jeugd)leden

Femie de Jager

Als nieuwe leden hebben zich aangemeld:

Jitte van Leeuwen	Steenzout 54	1703 GD Heerhugowaard
Dhr. Jorg Schagen	Dusseldorperweg 135	1906 AJ Limmen
Mw. Bregitta Waardijk	Zwartevenstraat 12	1911 TN Uitgeest
Dhr. Ruud Altenburg	De Waterdief 5	1911 JN Uitgeest

Zeearend, Harderbroek (FL), 25-11-‘16 Foto: Hans Stapersma